

PIARISTA DIÁK

Egy piarista öregdiák húsvéti töprengése

Szeretem Dsida Jenő verseit olvasni, akkor is szeretem, ha néha kényelmetlen, magammal szembeesítő nehéz kérdéseket vet fel, olyanokat, amiket nem szokás, nem illik megkérdezni, de amikor mégis hallom, akkor mélyen érint, és nem adható rá langyos, felületes válasz. Nem lehet folyamatos beszéddel felelni rá, szükség van a csendszünetekre a mondataink, a szavaink között. Csak kidagolni tudjuk gondolat kezdeményeinket.

Számomra ilyen vers az is, aminek Dsida a „Húsvéti ének az üres sziklasír mellett” címet adta. Ne ijedj meg kedves Öregdiák Társam, nem kezdek verset elemezni! Biztatlak ugyan, hogy olvasd el, olvasd el újra a verset, de most csak két versszakot idézek belőle.

*Nincs gonoszabb, mint a hitvány áruló
és rossz tanítvány,
ki az ördög ösvényén
biztos lábbal, tudva mén:
szent kenyéren nőtt apostol,
aki bűnbe később kóstol, –
Krisztus, ilyen voltam én.*

Az emberlétünkben osztozó Isten világossá tette, hogy nem csak a választott nép, de a „pogányok” is részesülnek kegyelmekben, őket is Isten gyermekévé váltja meg a megtestesült Ige. Keveset beszélünk azonban arról, hogy milyen feladatot ad, milyen felelősséget tesz ez a választottakra. Azokra, akik neveltetésüknél fogva lehetőséget kapnak arra, hogy a Krisztus melletti életet válasszák. Igen magunkra: keresztényekre, katolikusokra, egyházi iskolában tanulóakra, papi vagy szerzetesi hivatást választókra gondolok. Hiszen nem elég a szabályok szerint, a törvényeket megtartva élni.

Nem elég megosztani feleslegünket a rászorulókkal.

A mérték, ami számunkra szabotott: a krisztusi élet mintája, az a mérték, ami a magunk töredékességében meg sem közelíthető. Hogyan számolhat el akkor magával az „áruló és rossz tanítvány, ki az ördög ösvényén biztos lábbal, tudva mén”? Az a tanítvány, aki sokszor a maga keresztjét sem veszi fel és hordozza, nemhogy felvenné másokét is. Pedig Jézus mindenki másét, az én ke-

resztemet is vitte, az én akkor még el sem követett bűnöm miatt is szenvedett. És akkor még nem is beszéltünk azokról a mellettünk élő „pogányokról” (vannak a környezetemben többen is), akik nem kiválasztottak, mégis példát adva felveszik mások keresztjét is.

Tisztelem az erejüket, de tudom, ők sem csak a maguk erejében bízhatnak. Ahogyan mi sem. Akármekkora is a felelősségünk, akármilyen elérhetetlennek tűnő is az elénk állított minta, akárhányszor besároozódunk, ha merünk elindulni akár a földön csúszva is, akkor a Feltámadott megvár, és mellénk szegődik, mint az emmausziak mellé:

*Mert az égi útnak elve:
kúszva, vérzõn, énekelve,
portól, sártól piszkosan
menni mindig, biztosan...
S kopják térdig bár a lábam,
tudom, az ég kapujában
utolérlek, Krisztusom!*

Amikor pedig utolérjük, vagy talán inkább mellénk szegődik, akkor „ugye lángol a szívünk”.

Merjünk „menni mindig”, „lángolni”, merjük kurjantani: feltámadott, alleluja!

Strommer Pál, elnök

Lapzárta után érkezett...

Szilvássy László személyében új főnököt választott a Piarista Rend tartományának káptalanja, március 27-én, a meghatározott négy év leteltével. Tartományfőnöki asszisztens lett Vereb Zsolt, Molnár Lehel, Labancz Zsolt és Vízhányó Zsolt Sch. P.

Mindannyiuknak eredményes tevékenységet kíván a Piarista Diák sajtóbizottsága.

A turini lepel

A lepel a jámbor hagyomány Krisztus Urunk halotti leplének tartja. Mosta „Menschund Schicksal” című német lap beszámol azokról a kutatásokról, amelyeket a leplen szakemberek, tudósok végeztek. Az ismertetések érdekessége, hogy az említett lapok nem hitbuzgalmi, sőt nem is katolikus jellegűek. Annak az irányzatnak az orgánumai, amelyek a katolicizmustól függetlenül keresik a magyarázatot a különböző természetfeletti, vagy legalábbis eddigi ismereteinkkel meg nem magyarázható jelenségekre. A katolikus vonatkozású rendkívüli jelenségeket is a mi magyarázatainktól függetlenül szemlélik, és a katolikus felfogást nem egyszer bírálják.

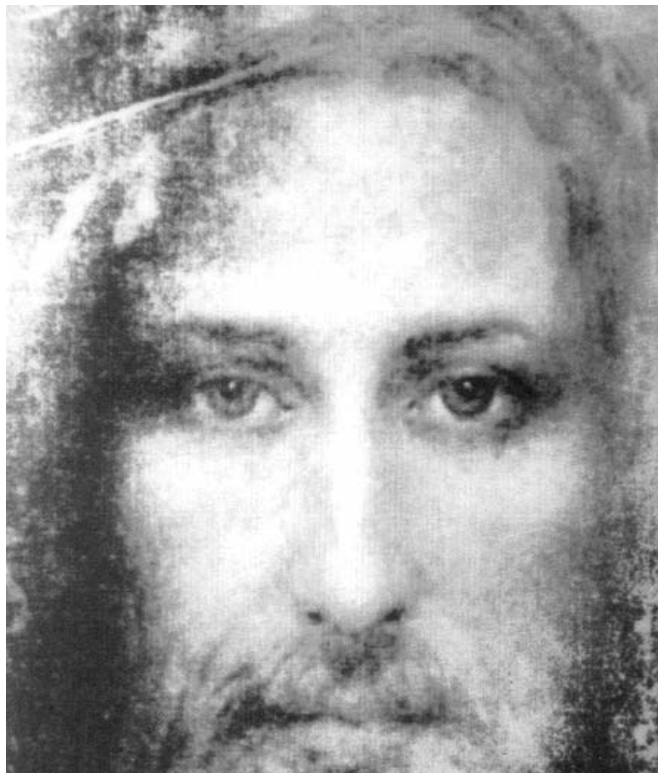
A turini halotti lepelről az első írott feljegyzés 1353-ból való. Arról szól, hogy Geoffroy, Charny grófja odaajándékozta a Troyes közelében fekvő Lirey apátjának. Arról, hogy miképpen került a lepel a gróf tulajdonába, csak feltevések vannak. Minden bizonnyal az egyik keresztes hadjáratból hozta, melyben a francia trónörökös oldalán vett részt 1336-ban. Addig a hagyomány szerint egy konstantinápolyi kolostorban őrizték az ereklyét.

A XIV. század a francia történelem egyik legzavarosabb korszaka. A leplet a lireyi kolostorból visszavitték a Charnyak várába, hogy biztonságba helyezték. Ott is maradt a család tulajdonában. A család egy későbbi nőtagja, Charny Margit, 1452-ben valamilyen alkalmasszerű felbuzdulás hatása alatt odaajándékozta Lusignan Annának, a savoyai herceg feleségének. Ettől kezdve a lepel a savoyai hercegek birtokában maradt. Sokszorosán összehajtogatva egy ezüst szekrénykében őrizték a hercegi kápolnában Chamberyben. 1532-ben tűz ütött ki a kápolnában, és az ezüst szekrényke egy része is megolvadt. Az olvadt ezüst cseppek kislyukakat égettek az összehajtogatott lepel egyik sarkába. Ha kiterítik, most is látni tizenkét lyukat rajta. A sérüléseket később klarissza apácák kijavították. Ezekről az aprócska lyukaktól eltekintve a lepel sértetlen maradt.

A savoyai hercegi család 1535-ben elhagyta Chamberyt. Magukkal vitték a leplet Nizzába, Vercellibe, majd Turinba. Azóta ott őrzik az ereklyét Turinban, a keresztelő Szent Jánosról elnevezett katedrálisban.

Az elmúlt század racionalistái kézlegyintéssel tértek fölötté napirendre. A többi ereklyével együtt a hiedelmek lomtárába utalták. Az első nagy izgalom hívők és hitetlenek között a turini lepel körül 1898-ban kavardott fel, amikor Socondo Pia turini polgár engedélyt kapott, hogy az ájtatoskodás céljából közszemlére kitett ereklyét lefényképezhesse. Pia, amikor az előhívott lemez szemügyre vette, legnagyobb meglepetésére egy pozitív képet pillantott meg rajta, amelyen egyre határozottabban ismerte fel egy arc és egy test formáit.

A lepel, mint egy fényképlemez, test negatív vonalait és formáit őrzi. Sőt, nemcsak test formáit, hanem sebek, vérzések nyomait is. A test melli részén és hátán korbácsütésből származó sebeket, melyek háromágú fémgolyókban végződő korbácsoktól erednek. A feji részén töviszúrások ejtette sebek vércsöppjeit lehet kivenni. A

vállrész széles sebhelyek nyomát őrzi, amelynek nehéz teher cipelése alatt szoktak keletkezni. Az oldalán ott látható egy mellseb vérzése, a csuklókon a szögütötte sebeké. Nincs lenyomatuk a hüvelykujjknak. A jobb láb teljes egészében kivehető, a bal lábnak csupán a sarka. A lábszárakon semmi jele nincs a megtörtetésnek.

Érthető, hogy a felfedezés egyformán izgalomba hozta a hívőket, de a nem hívőket is. A legkülönbözőbb foglalkozású és hivatású tudósok, szakértők vizsgálták az újra meg újra lefényképezett leplet, kutatva: hogyan, milyen körülmények között kerülhetett rá a test negatív képe.

A négy evangélium a következőket említi Krisztus lepléről:

„József, miután levette a testet, tiszta lepelbe takarta, és sziklába vájt új sírboltba helyezte.” (Máté 27. 59–60.)

„Az (József) halotti leplet vásárolt, majd levette őt és begöngyölte a lepelbe.” (Márk. 15. 46.)

„Aztán levette, lepelbe takarta és egy sziklasírba helyezte, amelybe még senkit sem temettek.” (Lukács 23. 53.)

„Fogták Jézus testét és fűszerekkel együtt gyolcsba göngyölték. Így szokás temetni a zsidóknál.” (János 19. 40–41.)

Az evangéliumok mind arról tanúskodnak tehát, hogy a közeledő szombat miatt nem volt idő a testet alaposan előkészíteni, és megmosni a temetéshez. Úgy, amint a keresztről levették, begöngyölték, illetve János tanúsága szerint fűszert is tettek hozzá, és eltemették a sziklasírba. Vérben, verítékben és fűszerben fürödve feküdt Jézus a sziklasír nyirkos mélyén harminchat óra hosszat.

Mit mond a turini lepelről a szakszerű vizsgálat?

A legelső egyike, akinek az érdeklődését a lepel annyira felkeltette, hogy tudományos vizsgálatokba kezdett, Paul Vignon volt, a párisi egyetem biológusánára. Számos kísérletet végzett a megismételt felvételek lemezei alapján. Kutatásai nyomán az a meggyőződés

alakult ki benne, hogy a leplen levő negatív képet párolgási folyamat hozta létre. A barnás foltok oly leheletfinoman árnyaltak, hogy létrejöttükhöz valamilyen párolgást kell feltételeznünk, mégpedig olyat, amely testből szállt fel. A foltok erőssége igen különböző, aszerint, hogy mennyire tapadt a vászon a bőrfelülethez. Ezt a körülményt megismételt laboratóriumi kísérletekkel vizsgálták, és állapították meg.

Vignon határozottan állítja, hogy a leplen látható kép Jézus testéből származik. Az Üdvözítő tetemét nyirkos légkör vette körül a sírban, a mosatlan test verejtéke ammoniákpárát termelt, az elvegyült az aloeval, a fűszerrel, melybe János tanúsága szerint Jézust göngyölték, és ez hozta létre a barnás foltokat.

A másik neves tudós, aki kísérleti megfigyeléseket végzett a turini leplen: G. Judica Dordiglia, milánói egyetemi tanár. Vizsgálataival ugyancsak azt állapította meg, hogy a leplen látható barna foltok aloe, mirrha és emberi veríték keveredéséből keletkeztek.

Amint fentebb említettük, a halotti leplen sok vérfoltot lehet látni. Ezek között vannak igen élesen körülhatároltak. Ilyenek a csuklók helyén, a lábakon és az oldalon. A vérfoltok is akkor ivódtak a lepelbe, amikor a test a sírba került. Amint az imént idézett tanár mondja: a nyirkosság és az ammoniákpára fellazították a véralva-

dékot. A folyamatot a kísérletek kapcsán ismételten felidézték.

Egy ponton azonban a kísérlet – noha kétszáznál többet végeztek – mindig csődöt mondott. Valahányszor a leplet a testről lefejtették, a véralvadékok felszakadtak, és a sebek éles körvonalai azonnal megsemmisültek. A vizsgálódások szerint tehát a turini leplen levő foltokat nem lehetett előidézni oly módon, hogy emberi kézzel fejtették le akármilyen testről, vagy éppen Krisztus testéről. Különböznél a véralvadékok felszakadtak, és szétfolytak volna rajta, amint a kísérletek során Vignon minden alkalommal tapasztalta. Ugyanez történt volna a professzor szerint abban az esetben is, ha Jézus egy tetszhalászerű állapotból tér magához, és önmagát szabadítja ki a lepelből.

Ez az, aminek hallatára a párisi egyetem hitetlen anatómia tanára, dr. Hovelacque így kiáltott: „Hiszen akkor Krisztus feltámadt halottaiból!”

Vignon tárgyilagosabban nyilatkozik kísérleteiről: „A tudományos vizsgálatok főfeladata jelen esetben: lehetőleg megmagyarázni, hogyan vált el a lepel a beléburkolt testből, ha pedig egy ilyen magyarázat képtelenség, úgy választ adni arra a kérdésre, hogyan tűnt el belőle a titokzatos vendég?”

M. E.

Torinói lepel – újabb kutatási eredmények

Ugyanazt a testet fedhette a lepel és az oviedói orcatakaró kendő

Spanyol szindonológiai (a torinói halotti lepelrel foglalkozó) vizsgálatok szerint a torinói lepel és az Oviedóban őrzött orcatakaró (sudarium) nagy valószínűséggel ugyanannak az embernek a holttestét fedte.

Juan Manuel Miñarro, a Sevillai Egyetem tanára ismertette a nyilvánossággal a valenciai Spanyol Szindonológiai Központ projektjét, melynek során az igazságügyi orvostan és a geometria módszereivel vizsgálták a két relikviát. A kutatási eredmények alátámasztják azt a feltételezést, hogy a két textilanyag ugyanattól a személytől származik, aki pedig a hagyomány szerint nem más, mint Jézus Krisztus. A torinói lepel a tradíció szerint az a textilanyag, amellyel a sírban fekvő Jézus testét takarták le, a sudarium pedig az arcot fedő kisebb golyósdarab – ezt a két textilanyagot találta meg a sírban Péter és János az evangélium szavai szerint. .

Juan Manuel Miñarro kifejtette, a vizsgálat arra nem szolgáltat bizonyítékot, hogy a két relikvia Krisztushoz tartozott, azonban szinte egyértelművé tette, hogy ugyanannak a személynek a testét és arcát fedték le velük. A vizsgálat számos egybeesést talált a relikviák között, messze meghaladva a bizonyítékoknak azt a számát (8-12), amelyet az igazságügyben általában szükségesnek ítélnék egy személy azonosításához. A spanyol kutatás hús bizonyíték értékű egybeesést tárt fel a két tárgy között.

A kutatók jelentős egybeeséseket mutattak ki a vérfoltok, az egyes sebekből eredő egyedi nyomok fő morfológiai (alaktani) jellegzetességei (típus, méret, mintázat), valamint számuk és elhelyezkedésük között. A vizsgálathoz az úgynevezett háromdimenziós modellt használták. Egyes pontok – például a homlok területén található vérmaradványok, illetve az orron, a jobb arccsonton és az állon látható, különböző sebekből származó nyomok – jól mutatják a két textilanyag közötti megfelelést. Juan Manuel Miñarro elmondta, hogy a két relikvián előfordulnak morfológiai különbségek is a vérfoltok között, azonban „egyértelműnek látszik, hogy ezek forrása, a pontok, melyekből a vér fakadt, tökéletesen egybeesnek”. A különbségekre magyarázatot ad a tény, hogy a test különböző pontokon különböző ideig és eltérő intenzitással érintkezett a textilanyagokkal, valamint a két anyag szövése és rugalmassága is eltér egymástól.

Jorge Manuel Rodríguez, a Spanyol Szindonológiai Központ elnöke úgy nyilatkozott: a vizsgálatok révén „eljutottunk egy pontra, ahol már abszurdnak tűnik a feltételezés, mely szerint pusztán a véletlennek köszönhető, hogy a két relikvián egybeesnek sebek, sérülések, horzsolások nyomai... A logika arra hív, hogy szögezzük le: ugyanarról az emberről van szó.”

Forrás: Aleteia

Veronika és kendője

Élt-e egyáltalán Szent Veronika, s ha igen, letörölte-e kendőjével az Úr Jézus arcát? Az eddigi kutatók fényénél ezekre a kérdésekre próbál válaszolni a bencés Maurus Green érdekes tanulmányában.

Veronikát az Acta Pilati II. vagy IV. századbeli irat említi először. Eszerint: amikor Jézust perbe fogták Pilátus előtt, egy Berenice vagy Veronika nevű asszony is védelmére kelt, mondván, hogy Jézus őt is kigyógyította a vérfolyásból, amelyben 12 éve szenvedett. Ennek az iratnak alapján azonosították Veronikát azzal a vérfolyásos asszonnyal, akiről Máté emlékezik meg. evangéliumában (9, 20). Később azután az Abgar-legenda befolyására, s ezzel összefüggésben kiszínesedett, és megnövekedett Veronika alakja. A legendában arról van szó, hogy Abgar, a beteg edesszai király, levélben kérte Jézus segítségét, aki szintén levélben válaszolt, s nemcsak gyógyulását ígérte meg, de elküldte neki kendőre nyomott arcképét is. Keleten akkoriban már valóban tiszteltek, és másolatban terjesztettek is egy ikont, az ún. „edesszai ikont”, amelyet az Abgar-legendában szereplő Krisztus-képnek tartottak. A genovai Szent Bertalan-templomban ma is őriznek egy korai bizánci ikont, amelyet a helyi hagyomány azonosnak tekint ezzel az edesszai ikonnal.

Mármost Róma – írja Green – azokban az időkben aligha engedhette meg, hogy egyedül a Keletnek legyen birtokában egy olyan arckép, amely általános meggyőződés szerint hitelesen ábrázolja az Urat. Előbb-utóbb neki is szert kellett tennie ilyenre. A legendás Pilátus-történet továbbfejlesztésében, amelynek legkorábbi római változata, a Cura Sanitatis Tiberii, 600 körül keletkezett. A belpoklosságba esett Tiberius császár Jeruzsálembe küldi Volusiánt, hogy gyógyulást kérjen számára Jézustól. A követ itt értesül arról, hogy Pilátus kivégeztette Jézust. Jelentése nyomán Pilátust Rómába rendelik, hogy megbüntessék. Volusian Jeruzsálemben felkeresi Veronikát, akinek birtokában van Jézus arcképe. Kényszeríti, hogy a képpel együtt vele menjen Rómába, ahol a kép láttára a császár meg is szabadul betegségétől. Egy bizonytalan időpontban keletkezett későbbi irat, a Mors Pilati, meg is magyarázza, hogy miként jutott Veronika a portré birtokába. Veronika tudja, hogy az Úr hamarosan elhagyja őket, elhatározza, hogy megfesteti arcát. Útban a festőhöz, találkozik azonban Jézussal, aki elveszi tőle a vásznat, arcához szorítja, s amikor visszaadja azt, csodás hűséggel kirajzolódott rajta vonásai. Az Abgar-legendában pontosan ezt cselekedte Jézus a király követének.

A Veronika-történetnek ez a bővülése egyetemes hitlere talált, s ebben a változatban maradt is meg a XIV. századig. Tárgyi bizonyosságaként hivatkoztak arra a kendőre, amely a hagyomány szerint Veronikáé volt, és 700 táján kerülhetett Rómába. VII. János pápa ugyanis 705-ben pompás ereklyetartót készíttetett számára, amely „ciborium Joannis VII.” néven ismeretes. Amikor Bramante lebontotta a régi Szent Péter-bazilikát, Grimaldi pontos leírást hagyott erről az ereklyetartó márványszek-

rényről is. Ajtaján eszerint Szent Veronikát ábrázolták, amint kendőjét tartja, rajta Krisztus képével – de nem a szenvedő Krisztuséval! Grimaldi leírása így arra utal, hogy legalább is 705-ben Veronika kendőjén volt kép, mégpedig egy nem szenvedő Krisztus-kép. Feltűnő azonban, hogy a Veronika kendőjének tiszteletéről kiadott pápai rendelkezések mindig csak kendőről (sudarium quod dicitur Veronica = Veronikának mondott kendő) beszélnek, sohasem képről, amiből arra kell következtetni, hogy valójában csak a kendőt tartották ereklyének. Joseph Wilpert, aki a múlt században Szent X. Pius engedélye alapján a Szent Péter-bazilika Veronika kápolnájában őrzött ereklyét elsőként megvizsgálta, egy időtől megsárgult négyszögletes vászonkendőt talált, színén-visszáján átütő, két egymásba kapcsolódó, megfakult, rozsdabarna folttal.

Ám, ha a kendőn nem volt kép, hogyan egyeztethető ez össze az irgalmas Veronika legendájával, s hogyan alakulhatott ki az a máig élő közhiedelem, hogy Veronika kendőjén Krisztus képmása látható? Green szerint két mozzanatot kell itt figyelembe venni. Az egyik az, hogy a kendőn kívül és mellette kellett lennie Rómában egy bizánci ikonnak is, amelyet ott éppúgy Krisztus hű képmásának tartottak, mint Keleten az edesszai ikont. Grimaldi leírásából következik, hogy a díszes cibóriumban őrzött ereklye nem csupán a Krisztus vérével megszentelt kendő volt, hanem egy ikon is. Azokban a századokban az ereklyetisztelet bizánci értékrendjében az ikonok messze fölül álltak minden más ereklyének. A görög felfogás szerint egy ember-alkotta ikon, ha közvetlen kapcsolatba került egy vértanú – ebben az esetben magának Krisztusnak – ereklyéjével, valósággal átvette annak belső erejét és csodás eredetét, úgyszólván fontosabbá vált, mint maga a tulajdonképpeni ereklye. Ne feledjük, hogy VII. János pápa, aki az ereklyetartó szekrényt készítette, görög volt. Veronika kendőjét tehát minden bizonnyal már 705 előtt összekapcsolták, és együtt tisztelték egy hű arcmásnak tekintett képpel.

A másik mozzanat, hogy a XII. század táján változni kezd Veronika áthagyományozott története, és pedig annak a növekvő érdeklődésnek hatására, amellyel a keresztény jámborság Krisztus szenvedése felé fordul. Akkoriban állítják fel a keresztút stációit, s lép elő a művészetben a halott Krisztus. A Veronika-legenda 1300-ból való francia változatában már a szenvedő arc jelenik meg. Veronika a Via Dolorosán a le-leroskadó Jézushoz lép, és kendőjébe törli az Úr vérral verejtékes arcát. Ez a legkorábbi olyan legendaváltozat, amelyben Jézus vonásait már Veronika kendője örökíti meg. Az új változat XV. század folyamán a párizsi passiójátékok révén népszerűvé vált. A művészek is megragadták a témát. A nem-szenvedő bizánci képet felváltja a szenvedő Szent Arc realiztikus és patetikus típusa. Előbbi csakhamar el is veszti jelentőségét, mivel egy nem-szenvedő Krisztus nem maradhatott összhangban a Via Dolorosa Veronikájával. Green feltételezi, hogy a bizánci ikont, amelynek Róma kifosztásakor nyoma is veszett, már jóval korábban elválasztották a kendőtől, s helyét egy másik, immár a szenvedő Krisztust ábrázoló kép foglalta el, és pedig minden valószínűség szerint az az úgynevezett „sekrestyekép”, amely ma a Szent Péter-bazilikában lát-

ható. Ezt a középkorban festették, valószínűleg Rómában, és lezárt szemű, szenvedő, halotti arcot ábrázol. Veronika kendőjével való kapcsolatára utal az a tény, hogy a kép Európa-szerte mint „Veronika-kép” vált ismertté. Érdekes azonban, hogy elsősorban egy róla készült XVIII. századi metszetnek vászonra vitt lenyomata, az ún. „Toursi Szent Arc” tette híressé következő feliratával: „A Mi Urunk Jézus Krisztus hű képmása, amelyet Rómában, a Szent Péter-bazilikában őriznek, és tisztelnek.” Ennek nyomán terjedt el az a téves felfogás, hogy a Rómában őrzött „sekrestyekép”, más néven „Veronika-kép”, az ugyancsak Rómában őrzött „Veronika-kendővel” azonos.

A valami történelmi háttérrel bíró Krisztus-ábrázolások közül, mint tudjuk, a Genovában lévő „edesszai ikon”, a római „sekrestyekép” és a „turini lepel” tarthat igényt bizonyos mérvű hitelességre. R. W. Hynek kimutatta, hogy a turini lepelnél az eredetiség lehetősége is megvan, mert anyagának kora valóban visszanyúl Krisztus idejébe. Szerinte a sekrestyeképet a középkorban a turini lepelről másolták le. Green is megállapítja tanulmányában, hogy azokban a századokban, mikor a Veronikához kapcsolt nem-szenvedő kép szenvedővé változott, a turini lepelről már sok másolat készült. Így végül is a turini lepel a szenvedő Krisztus-ábrázolások

végso kútfeje. Kétségtelen ezekután – állapítja meg Green –, hogy a Veronika-legendát az Úr Jézus szenvedésén elmélkedő áhítat teremtette meg. Veronika tettében – abban, hogy a Fájdalmak Útján kilép a tömegeből, hogy irgalmasságot cselekedjék – az igazi és elvárt keresztény magatartás nyilatkozik meg. Veronika alakjában tehát egy eszmény teremtette meg a maga lélektani valóságát.

(Somogyi György)

JERUZSÁLEMI V.

Az V–VI. századig visszanyúló keresztény legenda szerint a jámbor Jeruzsálemi asszonyok egyike (Berenike?), aki a keresztet hordozó Üdvözítőnek kendőt nyújtott át. Jézus megtörölte magát a kendővel, és szent arcának képét rajtahagyta.

Némelyek szerint a V = Vera-eikon = igazi kép; egyesek az Evangéliumban szereplő Mártával vagy a kánaáni asszony leányával azonosnak gondolják. Veronika kendője később állítólag Rómába került, ahol ma is tisztelik. De a Szent Péter-templomban lévő Veronika-kendőt történelmileg csak a XII. századig tudják visszavezetni.

A XV. századtól a kendő átnyújtása mint a keresztúti ájtatosság 6. állomása szerepel. (*Katolikus lexikon, 1933.*)

Ki a keresztény?

Isten tanít. Az édesanya életet ad, sokáig elrejtve hordozza, növeli, majd a világra hozza, saját testéből eteti, mindenben rendelkezésére áll, gondoskodik róla, pelenkázza, mos rá, főz neki. Megtanítja beszélni, járni, eligazodni a világban. Megismerteti vele, mi mire való, hogyan kell felhasználni, kezelni. Iskolába küldi, hogy értelme növekedjen, segíti a tanulásban, mellé áll hivatása megválasztásában. Betegségében ápolja, ha kell, éjszakázik miatta. Miért? Mert szereti.

Isten életbe szólította az embert. Kész világot adott neki, a rendelkezésére állt. Mindent biztosított számára, a gondviselője volt. Szeretéből teremtette, képességekkel látta el, neki adta képességei kibontására a Földet. Mit várt? Viszonszeretetet.

Nem ő szakadt el az embertől, hanem az ember akart isten lenni a csábító szavára, aki nem szerette, és hazugságán kívül semmit sem tudott adni neki. Az ember elfelejtette Isten iránta való szeretetét, és önszeretet uralkodott el rajta. Isten még ekkor is a szeretetét nyújtotta – övék a Föld, munkálják meg –, és szeretete bizonyítására a Megváltót, Isten Fia áldozatát ígérte és adta. A termőföld, az eső, a napsugár, a család, a munka, a szellemi képességek mind-mind szeretetének ajándékai.

Az édesanya megtapasztalja gyermeke én tudatának jelentkezését, amelyet az alig két-három éves kicsi a „nem akarom” kimondásával nyilvánít ki. Ekkor még nem szeretetlen, csak öntudatra ébred. De anyai szeretet nélkül nem tud létezni, szükséges dolgaiban anyjához fordul, tudja, vagy inkább megéli, hogy ő szereti őt igazán. Gyakran a kamaszkorban, a felnőtté válás előszel-

ben felejt el e szeretetet, s lesz önző, anyját is megtagadó, szeretetből fakadó tanácsára nem hallgató. Nem egy ember csak anyja halála után éli meg, hogy mit vesztett, amikor édesanyja szeretetét nem fogadta el, és önfejűvé lett, a szeretetre nem szeretettel válaszolóvá.

Nagypéntek és húsvét után „igazolja” határtalan szeretetét az Isten. A ne ölj, ne lopj tiltásai, ószövetségi parancsai helyett bemutatja végtelen szeretetét. Ennek felfedezését várja. Ekkora szeretetre már nem kell parancs, ennek a szeretetnek viszonszeretetre kell indítania az embert.

Ki a keresztény? Aki a neki ajándékozott teremtett világot látva, aki Istentől kapott képességeit felfedezve, aki az emberekben Isten képmására alkotott személyt látva felismeri Isten szeretetét, és önzése helyett az áldozatos viszonszeretetet éli. A szerető Isten ajándékát látja virágban, búzában, madárban, kutyában, de a bűnbocsánat szentségében és a szentmiseáldozat Krisztusában is, és mindezt látva nem tud mást, mint viszonzni Isten szeretetét. Nem félni kell a minket végtelenül szerető Istentől, hanem felfedezni szeretetét, és hálás szeretettel mindig és mindenben viszonzni azt. Mit kell tenni a katekizisekben, a prédikációkban? Nem mást, mint tanítani arra, hogy Isten a szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten öbenne.

Gyulay Endre,
nyug. Szeged- Csanádi megyés püspök

(Megjelent az Új Ember 2017. május 14-i számában)

ISKOLÁK ÁLLAMOSÍTÁSA, 1948-BAN

SZERKESZTETTE: FARKAS ZSOLT

Az előző évben emlékezett az ország az egyházi (hitvallásos) iskolák államosításának tragikus 70. évfordulójára. Az erre vonatkozó írásainkat most közöljük.

1. Mindszenty József: Emlékiratok (részlet)

Az Egyház évezredes jogát, hogy iskolákat alapítson és fenntartsa az alkotmányos királyság idején hazánkban külön törvények biztosították. A pedagógusokat maguk választhatták, a tankönyveket maguk szabhatták meg, s a tanítási rendszer és módszer iránt is intézkedhettek már az 1868. évi törvény cikk szerint. Hasonló értelemben jártak el a polgári iskolák és a középiskolák esetében is az 1927. évi, illetve az 1935. évi vonatkozó előírások alapján. Törvények léteztek a kötelező hitoktatásról az állami iskolákban. Ebben a kedvező kultúrpolitikai helyzetben az Egyház bőven fektette szellemi és anyagi erőit az iskoláiba, aminek következtében népiskoláink 40 százaléka, középiskoláink 30 százaléka volt az Egyház kezén.

Ez a kedvező helyzet a háború utáni új, ateista irányba fejlődő hatalom kitűzött célja szerint alaposan megváltozott: a korábbi, jól bevált nevelési rendszernek a megsemmisítésébe fogtak. Erre lehetőség az 1947. augusztus végi elcsalt nemzetgyűlési választás után adódott a parlamenti viszonyok „torzulása” folytán. Az ország nagy nyilvánossága előtt háromnegyed éven át ment a hazug rágalomhadjárat is az egyházi iskolák ellen, mígnem 1948 tavaszán bejelentették az iskolák „átvételét”. Ezt célzatosan Ortutay Gyula kultuszminiszterre bízta, akit az Egyház korábban egzisztenciálisan is kifejezetten támogatott, mostanra névlegesen kiszegedapárti, de valójában titkos kommunista volt. Álságos indokként a „történelmi fejlődéshez alkalmazkodást” nevezték meg. A Szülők Szövetsége (név szerint megemlítve itt dr. Marék Antalt is) és az Egyház védekező, illetve védelmező fellépései is persze hasztalannak bizonyultak, hiszen hatásosabbak voltak a „dolgozók spontán tiltakozásai”... Ezen a téren senki másnak nem volt diktatórikusan meghatározó lehetősége, csak az egyeduralomra törő hazai kommunista pártnak, amelynek ideológiáját az e téren is nagy példakép, a Szovjetunió határozta meg: a marxizmus-leninizmus egyházellenes, ateista elvei, az állam és egyház szétválasztása alapján kikényszerített kétoldali „megállapodás” útján. De a marxizmus-leninizmusnak is volt honnét tanulnia, példát véve a XVIII–XIX. századfordulós francia történelekből.

A megfélemlített, megtévesztett, megvásárolt magyarországi parlament így hát már egyetlen napon(!), 1948. június 16-án megtárgyalta és megszavazta a törvényt; ellene csak ketten szólaltak fel. Igen jellemző szomorú tény, hogy a javaslat előadója kiszegedapárti volt, s négyen ajánlották elfogadásra, akik közül három ugyancsak jobboldali, s csak egyetlen marxista. A meg-

szavazók végül kétharmadnyian voltak, a többiek közül fele-fele arányban az elfogadók, illetve a tartózkodók.

Ezzel tehát a diktatúrára törő hatalom elérte egyik jelentős célját: a társadalom erejének megroppantását, amellyel 4885 iskolát raboltak el „törvényesen”, amiből 3148 tartozott a katolikus egyházhoz. Az épületek, berendezésük, felszerelésük és vagyonuk ezzel az állam tulajdonába ment át, és maradt szinte változatlanul négy évtizeden keresztül. Az ország pedig tovább süllyedt a diktatúra béklyójába, melynek egyik állomása a hercegprímás letartóztatása volt már alig fél év múlva, aki egyébként ennek az átmenetnek az egyik legfőbb akadályát jelentette. Hogy milyen módszereket alkalmaztak és hogyan, közülük néhány kiderül az alább közölt írásokból.

* * *

2. Az iskolák államosítása – harc az egyház ellen

Szende Ákos (a Magyar Piarista Diákszövetség volt főtitkára):

Hatvan éve, 1948. június 16-án fogadta el az országgyűlés az iskolák államosításáról szóló törvényt, amely nem egyszerűen a nem állami iskolák és nevelő intézmények (köztük több mint négyezer-négyszáz elemi iskola) állami tulajdonba és irányításba vételét, hanem az egyházak elleni kultúrharc utolsó előtti nagy csatáját jelentette (az utolsó a szerzetesrendek 1950. évi elhurcolása, majd feloszlata volt).

Tény, hogy a katolikus népiskolák valóban szegényesek voltak, s bár sokan még ma is egyre többen példaként emlegetik a szűkös tantermekben egy-két tanító által teremtett családi légkört. A hatékonysághoz tényleg modernizálni kellett az oktatás szerkezetét. Ugyanakkor tudjuk, hogy az államosításhoz a szakmai érveket csak „álarc”-ként alkalmazták – de ezek már akkor sem tudták elfedni a mögöttük megbúvó cinikus, erőszakos arcokat.

Mint azt a Magyar Kommunista Pártnak a levéltárban megőrzött irataiból is kiderül: maga a párt szervezte meg a különböző egyházellenes tiltakozó akciókat, beleértve mind a szerepek előre való kiosztását, mind a tiltakozó szövegek valamelyik „illetékes elvtárs” által való megfogalmazását. Május hó folyamán a Párt Értelmiségi osztálya a Pedagógusok Szabad (?) Szakszervezetével összefogva két ízben is javaslatot tett a Politikai Bizottságnak arra, miként kell le folytatni az iskolák államosítását. Íme, néhány részlet:

„Június végén életbe lép az iskolák államosításáról szóló törvény.” – Árulkodó a megfogalmazás is: Nem az áll a a szövegben, hogy a törvény tervezetét be kell terjeszteni a Parlament elé: azt, hogy a törvény „életbe lép.” A továbbiakban az olvasható, hogy a törvénynek „az iskolai év befejezése után kell megjelennie. Olyan időpontban, amikor az egyház az iskolákon keresztül nem szervezhet, és nem indíthat ellentámadást.” A Vallas- és Közoktatásügyi Minisztériumban „az V. főosz-

tályt (középsiskolák) meg kell erősíteni, minthogy ez a főosztály veszi át az egyházi ellenállásra bő teret nyitó szerzetes-gimnáziumokat.”

A részletesen kifejtett Akcióprogram szerint „az államosításra mind a pedagógusokat, mind a közvéleményt elő kell készíteni. Június 12-ig a szervezet előadói és a helyi előadók ismertessék a népoktatás területén fennálló viszonyokat valamint a nem állami tanítók és tanárok hátrányos helyzetét. Majd „a kampányt összekapcsolni a klerikális reakció leleplezésével. A klerikális reakciót bemutatni, mint akik a régi rend visszaállítására, felforgatásra törekednek, háborúra spekulálnak, lelki terrort gyakorolnak, akik a nép, a demokrácia és a béke ellenségei. (...) Ezekre nem lehet bízni az ifjúság nevelését!”

A pártban akkor funkciót vállaló „értelmiségiek” elkötelezett „pedagógustársaikkal” karöltve ezek után részletezzék, hogy milyen „taktika” szükségeltetik az akció sikeréhez. Íme, néhány intézkedés: „Mozgósítani a szövetségeseket, elsősorban a Kisgazda Pártot.” Majd: „Az egyházi iskolai tanítókat és papokat minél nagyobb számban megnyerni és megszólalásra bírni az államosítás mellett.” Végül: „Felvilágosítást kombinálni a nyomással, szükség esetén a lázítók letartóztatásával.”

S mik a „teendők” ezek után? Íme, a legfontosabbak: „Néhány velünk kapcsolatban álló pap kiküldése a legfontosabb megyébe.”

Valamint: „Népi szervek, pedagógus értekezletek határozatban követeljék az államosítást, ezeket a határozatokat a kormányhoz, a parlamenthez küldjék be teljes sajtónyilvánosság mellett.” És: „A parasztság felé nagy példányszámban megjelenő brossúrákat kell kiadni, melyben népszerűen meg kell világítani a parasztság előtt, milyen jelentősége van az iskolák államosításának a parasztság kulturális felemelkedése szempontjából.”

Végül egy küldöttséget kell szervezni, mely „kérje a kormánytól a felekezeti iskolák államosításának gyors végrehajtását, a nevelők anyagi helyzetének a javítását. A küldöttség kérését egy vidéki felekezeti tanító adja elő, egy másik felekezeti tanító pedig elmondja, milyen súlyos terrort alkalmaz az egyház a demokratikus érzésű tanítókkal szemben.”

A párt Politikai Bizottsága meg is fogadta ezeket a tanácsokat, hiszen „a felekezeti iskolák államosításának tervszerű előkészítésére és a kampány irányítására kiküldött külön bizottsága a következő határozatot hozta:

„A jövő hét folyamán állami és felekezeti tanítók részvételével küldöttség keresi fel a kormányt. A küldöttség kérni fogja a pedagógus státusz rendezését, a felekezeti tanítók sérelmeinek az orvoslását és az iskolák államosítását. A bizottságot úgy kell összeállítani, hogy abban túlnyomórészt vidéki felekezeti tanítók legyenek. A küldöttséget (a Pedagógusok Szabad Szakszervezetének kommunista főtitkára) vezeti a miniszterelnökhöz és Rákosi elvtársához, de a felekezeti tanítók sérelmét egy tekintélyes vidéki tanító fogja ismertetni. A delegáció kérelmét és az erre adandó választ egy elvtárs állítja össze, melyet Kállai elvtárs néz át...”

Így indult el hazánk hatvan évvel ezelőtt a „szellemi újjáépítés” útján.

ÚJ EMBER, 2008. június 15.

3. Weeber Tibor: Visszaemlékezés első államosított gimnáziumi évemre

Jegyzőkönyv. 1948. november végén hívtak az igazgatói irodába a 10 órakor kezdődő tanóra elején. Az irodában Begyács László marxista filozófia tanár úr jelenlétében Kovács János igazgatóhelyettes úr mutatott be bennünket, a velem kb. egy időben megjelent Baumhorn Istvánt, a Mária Kongregáció titkárát, Juhászi Lászlót, az Ady Endre gimnázium Diák Önképzőkörének elnökét, engem, Weeber Tibort, a Mária Kongregáció prefektusát, Saly Sándort, a gimnáziumi Diákszövetség elnökét és Sármezei Sándort, a gimnáziumi Diákszövetség titkárát a már jelenlevő, két velünk kb. egykorú diáknak és egy diáklánynak, akik a MADISZ-t (Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség) képviselték.

A bemutatás után mi a tanári konferencia-teremben foglaltunk helyet, Kovács igh. és Begyács tanár úr a szomszédos igazgatói szoba nyitott ajtaján keresztül kísérték figyelemmel a megbeszélést., és végig nem is szóltak bele.

Elhelyezkedésünk a következő volt: az asztal főhelyén ült Saly Sándor és Sármezei Sándor, az egyik oldalon Juhászi László, Weeber Tibor és Baumhorn István, szemben velünk a MADISZ három küldötte, középen a diáklány. (Bár Kovács János igh. úr jelenlétében bemutakoztunk egymásnak, nevükre már nem emlékszünk.)

Megbeszélésünk úgy kezdődött, hogy a MADISZ-küldöttek közül az egyik – rövid bevezető után – felolvasott egy fogalmazványt, s elének is tette: olvassuk el, és írjuk alá. A fogalmazványban igen határozott hangú tiltakozás volt, sértő és bántó kitételeket tartalmazó bírálat és elitélő állásfoglalás – az ő megfogalmazásuk szerint Mindszenty József esztergomi érsek reakciós és népellenes megnyilatkozásai és tevékenysége ellen.

Meghallgattuk és elolvastuk a fogalmazványt, majd hárman: Juhászi László, Weeber Tibor és Baumhorn István határozottan kijelentettük, hogy nem írjuk alá.

Ezután a MADISZ által kezdeményezett vita alakult ki. Hajlandók lettek volna a szövegen kisebb és jelentéktelen változtatást tenni; s azt a meggyőződésüket fejezték ki, hogy maga a Vatikán is el fogja ítélni Mindszenty József esztergomi érsek politikai megnyilvánulásait. Juhászi László erre azt felelte, hogy ő azt megvárja. Hármunk közül leghevesebben Baumhorn István utasította el a fogalmazvány szövegét, elmondva: Mindszenty József bíboroshercegprímás kötelessége és lelkiismerete szerint mindenkor az üldözöttek mellett állt ki. Én, Weeber Tibor, nem bocsátkoztam vitába a láthatólag mind ingerültebb MADISZ küldöttekkel, hanem az Egyház hierarchikus felépítésére hivatkoztam: egy közkatona sem irhát alá tiltakozást főparancsnoka ellen, így én sem magyarországi legfelsőbb egyházi feljebbvalóm ellen. Újabb ajánlatot tettek: csupán az esztergomi érsek politikai megnyilvánulásai ellen tiltakozunk. Ellenérvem az volt, hogy közkatona főparancsnokának semmiféle tevékenységét, megnyilvánulását nem bírálhatja.

További érvek és ellenérvek után a MADISZ küldöttek bosszúsan belátták, hogy hármunkkal nem tudják a tiltakozó fogalmazványt aláírni. Kovács János igh. úr

hármunkat visszaküldött osztályainkba (Weeber Tibor VIII./A, Baumhorn István és Juhászi László VIII./B osztályba járt). Mi ekkor már tudtuk, hogy ennek komoly következményei lesznek.

Még az óra vége előtt értünk vissza osztályainkba. A szünetben osztályfőnököm, az igen jóindulatú és szándékú néhai Kertész Antal matematika-fizika szakos tanár úr közölte velem – láthatólag sajnálkozva –, hogy hagyjam el az iskolát, és további intézkedésig ne jöjjenek be, értesítést fognak küldeni. Baumhorn Istvánt és Juhászi Lászlót is ebben az időben szólították fel távozásra.

Jelesrendű félévi értesítőmet átvételi elismervény ellenében a pedellustól a következő bejegyzéssel kaptam kézhez: „Weeber Tibor 8/a. oszt. tanuló a Vallás- és Közokt. Miniszter 64.149/1949.; III.sz. rendeletével az ország összes gimnáziumaiból kizárta.

Kelt Budapesten, 1949.febr.16.

dr. Heszke Béla, mb. igazgató sk.”

Ez a Tanulmányi Értesítőm jelenleg is megvan.

Baumhorn Istvánt az ország összes középiskolájából kizárták, és „hosszas mulasztása miatt” tanulmányi eredményeit nem bírálták el. (A „hosszas mulasztás” az az idő volt, amit eltávolításunktól kezdve mulasztott a Tanulmányi Értesítője kikézéséig.)

Juhászi László 1948. december 26-án elhagyta az országot, ezért Tanulmányi Értesítőjét a mai napig sem kapta kézhez.

Ezt az emlékeztetőt a Piarista Gimnázium levéltára részére, Jelenits István tartományfőnök úr felkérésére írtam meg Baumhorn Istvánnal és Juhászi Lászlóval egyeztetve, két közös megbeszélés után és volt osztálytársainktól is érdeklődve.

Budapest, 1991. június 28.

Weeber Tibor

* * *

4. Blanckenstein Miklós: Az Egyház újjáéledéséről (részlet)

Az I.világégés szétvetette a XIX. századi társadalmi rendet, de az addigi társadalmi, hatalmi mozgások nem kérdőjelezték meg azt a hagyományos rendet hazánkban, amelyben az egyházaknak kapcsolódásai és viszonylag stabil értékeik voltak. Bár megjelentek olyan nézetek, amelyek nem voltak kedvesek a kereszténységre nézve. De a családnak, házasságnak volt egy megkérdőjelezhetetlen és minden szempontból vallási alapú vonatkozása.

A II.világháború a XX.sz. közepe felé aztán a még élő hagyományoknak vetett véget. Ebbe az irányba indultak el – a külső körülmények hatására! – 1945 után a negatív társadalmi folyamatok, és hatottak a magyar társadalom kapcsolatrendszerére, hogy előkészítsék a majdan következőkben kialakuló, ma is jellemző állapotokat.

Ám egy ideig még élt a hagyományos gondolkodás, jelen voltak a megörökölt és újjáéledő, sőt örvendetesen

újonnan megalakuló vallási, lelkeségi közösségek, a bár megcsappanó létszámú szerzetesrendek, s főleg a keresztény iskolarendszer.

Az igazán mélyreható és károkat okozó változások mégis a kommunista fordulat éveiben (1948-50) következtek el, amikor kényszerrel felszámolták az addig meglévő egyházi struktúrákat. Ennek következtében elveszték a társadalmat szervező és a vallásos hitet átadó, erővel és lehetőséggel bíró közösségi alapok, bár ennek következményei a hatvanas évek közepéig még kevésbé befolyásolták a társadalmi tudatot. Ez az az időpont, ameddig meghatározó szerepet tölthetett be az a generáció, amelyik még egy hagyományos rendben jöhetett létre és létezhetett.

Az ateizmus – hatalmi kényszerként – ekkor már egyre nagyobb erővel jelentkezett a mindennapokban is, s alapjaiban kezdte megmozgatni a magyar társadalmat. Fellendült a fogyasztás, beköszöntött a „gulyáskommunizmus” időszaka, s bizonyos gazdagodás is megfigyelhető volt. Sokakat ez meglepődöttségű érzéssel töltött el. S ez indította el igazán a tradíció és a vallás elvesztésének tovább tartó – s netán erősödő – folyamatát. Az emberek tudatában ugyan jelen volt – talán van is – a tradíció, de igazi lelki tartalom és kötődés nélkül. 1989-ig – azaz a rendszerváltozásig – csak sokasodtak a megoldandó kérdések (például a fogyasztói szemlélet), amelyek az anyagi szempontoknak rendelik alá a családalapítást, gyermekvállalást. Jelenleg már megindult a tömegesnek tűnő vándorlás: országon belül a szegényebb vidékekről a gazdagabbak felé, de főleg a városokból kifelé, akik között számottevő, fontos réteget képeznek a keresztény nagycsaládok, akiket a hivatalos körök más formában is hathatósan támogatnak.

Jelenleg tehát, amikor véget ért az intézményes ateizmus kényszerének a kora, reménykedhetünk egy új fellendülésben bármennyire is újfélük jöhetnek. De akiknek befolyásuk van a végre meginduló javulás további ösztönzésére eszmei vonatkozásban is, azoknak minden lehetőséget, tudást, erőt meg kell ragadniuk a javulás véghezvitelében is.

Embertől-emberig kell építenünk az alternatív keresztény társadalmat. A hitet személyesen megélő, felelősségteljes egyes hívek, családok, közösségek, világi mozgalmak is lehetnek mozgatói az Egyház megújulásának és eredményes működésének.

KÜLÖNÖS ÉLETUTAK

„Jók és igazak”, a pesti gimnázium két volt évfolyamában (1930 és 1935)

ÍRTA: FARKAS ZSOLT

Speciális magyar, kép: rajzolódik ki, ha megvizsgáljuk a piarista gimnázium egy-egy évfolyama volt diákjainak további életútját, nem egyszer tragikus sorsát. Ezúttal is a lapunkban megjelent egyik írás (2007. márciusi 60. szám) adta az alkalmat, hogy az 1930-ban és 1935-ben érettségizett volt pesti tanulókról emlékezzünk: az országos ismertséget szerzettek-ről meg a „névtelenekről”.

Az 1911/12-ben született korosztály elemistaként egyre inkább nyiladozó eszméléssel élte át a háború elvesztésének és az utána következő hónapok drámai eseményeit, meg Trianon tragédiáját. Ezek elkísérték őket a 30-as éveken keresztül a II. világháborún is túl a sokaknak még szörnyűbb történésekig, amelyek egyébként az egész országot is sújtották. Hát hogysisne lett volna tragikus azoknak, akiknek a sorsa kettétört, elvesztve egzisztenciájukat, szabadságukat, akár életüket.

Az A és B osztály 81 diákjából 32 a jogot választotta, a műegyetemre 21, az orvosira 9, katonának 7, gazdaszatra 6, bölcsész és hittudományi irányba 3 ment az 1930. évi érettségi után.

Tanáraik közül többen is maradandó hírnevet szereztek: Balanyi György (neves történész, egyetemi tanár, az Akadémia tagja, budapesti igazgató), Karl János (földrajztudós, kolozsvári igazgató), Kiss József (neves gyorsíró), Miskolczi István (egyetemi tanár, akadémiai tag), VékeyVézner Károly (a közismert latin szótár szerkesztője).

A diákok – mint általában a legtöbb évfolyamban – a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból származtak. Többségük a jól szituált középosztályhoz tartozott (miniszter, államtitkár, egyetemi tanárok, konzul, katonatisztek, nagybirtokosok, gyárosok, állami és banktisztviselők), ezért hamarosan már mindnyájan „deklasszált elemek”, s így gyermekeiknek is többnyire ezt a bélyeget kellett viselniük 1945 után.

Nyolcuk a főnemesség köréből került ki, az Apponyi, Festetich, Keglevich, Nádasdy, Szapáry, Wilczek és Kétly grófi, illetve bárói családból. Általában magántanulók, egy közülük grófkisasszony. Legalább hárman katonatisztek, s már csak ezért is nyugaton keresték boldogulásukat, s bizonyíthatóan ott haltak is meg. Másvallásúként néhányuknál szerepelt az izr. rövidítés, a mintegy 80-as létszámból. Legalább hetükről van adat, hogy a honvédség kötelékébe kerültek, többségük a Ludovika Akadémiát végezte, s lettek 1944-ben már századosok a gyalogos, műszaki fegyvernemben, csendőrként, orvosként.

Katonaként kettőjük hősi halála ismert, így helyük van a Dumaparti iskola Hősök emléktábláján:

Sipeki Balás Ervint 1934-ben avatták hadnaggyá, és

1942. március 15-én esett el az ukrajnai Harkov-körüli harcokban. A visszaemlékezés szerint „két nap alatt hét orosz támadást vert vissza. Ő maga pár emberével és egy golyószóróval a falut védte, amikor egy fejlövés hősi halottaink sorába avatta”. A kinti magyar hősi temetőben temették, megkapta a Magyar Érdemrend Hadiéreményes Lovagkeresztjét.

Dr. Szentiványi Ervin nem végzett tisztiiskolát. Karaszományos c. tizedesi rangban egy katonai ellátó oszlopba beosztva 1943. április 28-án az ukrajnai Zsitomir közelében halt meg, s odakint temették. Az osztálytársak közül négyen szereztek a további évtizedekben országos hírnevet: Zakar András, Ottlik Géza, Örkény István, Betlen (1934-től: Boldizsár) Iván.

A másik vizsgálat alá vont korosztály 1916-17-es születésű. Iskolás fiatalkorukat már a gazdasági bajokból kilábaló, jelentős fejlődésnek induló korszakban élték. 1935-ben érettségiztek, s többségükben felsőfokú végzettséget szerezve, s alig elindulva sokat ígérő pályájukon, máris rájuk köszöntött a II. világháború. Az ő sorsukat is megpecsételte a háború meg az összeomlás, s nagyon hasonló drámai helyzetek, tragédiák kísérték az ő életüket is mint hat évvel idősebb iskolatársaikét.

Az akkori két párhuzamos osztály 78 diákjából tovább tanulva 26-án a jogra mentek, 14-en a bölcsész és hittudományi hivatást, 11-en az orvosit, 10-en a mérnököt, 9-en katonának, 3-an iparba-kereskedelembé készültek.

Piarista tanáraik között számosan váltak híressé hitéleti, irodalmi, tudományos, társadalmi működésükkel (Miskolczi István, Friedreich Endre, Balanyi György). Tartományfőnök, illetve tankerületi főigazgató, gimnázium-

ziumi igazgatók lettek öten (Sík Sándor, Kisparti János, Balanyi György, Ferenczi Zoltán Dragos Károly), s kiváló cserkészvezetők (Sík Sándor, Bátor József). Többen közülük ismertek voltak a háború utáni fiatalabb korosztályoknak is (Para Imre, Pogor Ödön, Kiss József, Ohmacht Nándor, Vékey Károly, Éder-Szászy László), viszont többük külföldre menekült (Bátor József, Megyer-Menczer József, Kozáky István), vagy a rendi együttélés keretén kívülre szorultak (Kanszky Márton, Dragos Károly, Éder-Szászy László, Ferenczi Zoltán), sőt fogságot szenvedett (Ferenczi Zoltán).

Ha a diáktársak származási összetételét vizsgáljuk, itt is megállapítható a sokféleség: feltűnően sok szülő volt már nyugdíjban, illetve elhalálozott. Van közöttük ny. miniszter, egyetemi tanár, katona- és rendőrtiszt, Horthy Miklós kormányzó szárnysegéde.

Az arisztokráciát ketten képviselték gróf Aichelburg illetve báró Kray-családból: doktorátussal zsebükben egyikükből virágkertész, a másikkól újságíró lett – nem nehéz kitalálni, melyikük maradt idehaza... A katonatiszti pályát 8-an (más adat szerint 12-en) választották, többségük a Ludovikát végezte, s szolgált a gyalogos, tüzér, lovassági, kerékpáros, páncélos fegyvernemben, műszakiként illetve hadbíróként.

Hősi halált ketten szenvedtek, így felkerültek a Hősök táblájára:

Bátor Kálmán részt vett a felvidéki, erdélyi és délvidéki bevonuláson. A legelső hősi halottak közé tartozik, minthogy az oroszok elleni háború megindulása után alig egy hónappal esett el az ukrain Vinyica környékén. Hősies közelharcban egy kézigránát oltotta ki életét. Lovagkeresztesként a Rákoskeresztúri Hősök parcellájában temették; Verebély László 1944-ben már orosz fogságban hunyt el.

Ez az évfolyam két piarista szerzetest is adott:

Darvasy Mihály 1935-ben lépett a Rendbe, 1942-ben szentelődött. Latin-történelem szakosként Tatán tanított, majd Budapesten, ahol igazgató lett. Közben: a rendtartományban titkárként és asszisztensként is működött 1973-ban bekövetkezett korai haláláig;

Torontali Lászlónak kalandos élet adatott. Még a magyar Bánságban, Pancsován született, a Hettlingerről magyarosított apa Kis-Magyarországon rendőrkapitány lett. A Rendbe ugyancsak 1935-ben lépett fiút is 1942-ben szentelték. Magyar-latin szakosként rövid kolozsvári tanárkodás után 1947-ig Szegeden tanított, amikor Nagy-Britanniába utazott nyelvtanulásra. Ez tette lehetővé, hogy hamarosan az Egyesült Államokba menjen át, s ott működjön 1957-ben bekövetkezett korai haláláig, amit egy rövid, 2 hetes mexikói tartózkodás előzött meg. Szolgált a Philadelphia-i érsekségen is.

Ebben az évfolyamban is szereztek néhányan országos ismertséget, úgymint Csicsery-Rónay István, Saláta Kálmán és Bárczy János.

A fentebbiekben név szerint is kiemelt személyek közül elsőként a névlegesen kormányzó Kisgazdapárt két eminensére, Csicsery-Rónay Istvánra és Saláta Kálmánra csapott le a hatalmat tulajdonképpen a háttérben ke-

zében tartó mindenható Kommunista Párt, minthogy ők pártjuk centralista szárnyához tartoztak.

Csicsery-Rónay István katonatiszti családban nőtt föl. Hat felsőbb osztályában a humán tárgyakban szerepelt jól, kitűnően vívott. 1935. évi „jó” érettségije után többféle végzettséget szerzett: Bécsben a Konzuli Akadémián tanult, majd Pesten a Pázmány Péter és a József Nádor Egyetemen az államtudományok, illetve a mezőgazdaság-tudomány vonalán.

1944-ben a Magyar Függetlenségi Mozgalom keretében a politikai bizottság tagja, s illegális lap szerkesztője. A decemberben alakult un. Ideiglenes kormány kisgazda külügyminisztériumában titkárként, a párt külügyi osztályán vezetőként működött.

Ilyen politikai viszonyok mellett nagyon nem is lehet csodálkozni azon, hogy a Vörös Hadsereg szárnyai alatt hatalomra tört Kommunista Párt „összeesküvés” ügyet fabrikált az 1945-ben legnagyobb parlamenti képviseltséget szerzett Kisgazdapárt ellen, hogy a hamarosan kitűzendő időelőtti választásokon, 1947 őszén, már új, baloldali koalíció irányíthassa az országot. Az „összeesküvés” alapjául az ugyan már évek óta létező, de viszonylag erőtlen Magyar Testvéri Közösség nevű, s inkább tagjainak egymást segítő szervezete szolgált, vagyis annak politikai jelentőségét alaposan felnagyítva.

Ebbe a politikai perbe keverték bele Csicsery-Rónay Istvánt is: letartóztatták s „összeesküvés” vádjával 8 hónapra ítélték. Kiszabadulván nyugatra menekült, s kétéves ausztriai és franciaországi élet után az Egyesült Államokban lelt otthonra, ahonnan csak 1990-ben tért haza. Odakint egyetemi könyvtáros, magyar folyóirat kiadója, egy könyvkiadó tulajdonosa, 1956-ot megelőzően a Szabad Európa Bizottság politikai hírmagyarozója.

Magyarul megjelent műve a háború utáni drámai magyar politikai életnek egyik jelentős eseményével foglalkozik: »Konceptió per a Független Kisgazdapárt szétzúzására«. Írt egy 3 felvonásos dokumentum-dramát is, amelyekben Saláta Kálmán is szerepel, leírva kalandos elmenekülését az országból, kijátszva a politikai rendőrségnek ugyan célt nem ért hajszáját is. Mindkét írásnak érdekes piarista vonatkozása is van...

Saláta Kálmán a pesti gimnáziumot igen kiváló eredménnyel járta, s jelesen érettségizett 1935-ben. A jogi egyetemet elvégezve a Gazdaságkutató Intézetben helyezkedett el, 1940-ben doktorált. Alapító tagja a fiatal értelmiségieket tömörítő Teleki Pál Munkaközösségnek. Még a háború alatt belépett – az ellenálló Bajcsy-Zsilinszky ösztönzésére – a Kisgazdapártba. 1944-ben bekapcsolódott a németellenes ellenállási mozgalomba, s kapcsolatba került a Magyar Testvéri Közösség „titkos” szervezetével.

1945 elejétől a Kisgazdapártban rendkívül dinamikus fiatalként több vezető megbízást is betöltött: budapesti főtítkárhelyettes, a politikai osztály h. vezetője, a budapesti intézőbizottság titkára, majd az országosnak a tagja. Előbb az Újjáépítési Minisztériumban titkár, később a Nemzeti Főtanács, illetve a miniszterelnökség titkárságának munkatársa. A főváros törvényhatósági bizottságának is tagja. A Kisgazda pártvezetőségnek és magának Nagy Ferencnek a bizalmasa lett, s vele együtt dolgozta ki pártja földreform-tervezetét.

Sikerült meggyőznie Mindszenty hercegprímást, hogy ne szorgalmazza keresztény párt indulását a közelgő nemzetgyűlési választásokon, mert az csökkentené a polgári erők választási esélyeit. Az 1945. évi választáson képviselői mandátumot is szerzett, s frakciójának titkárságvezetője lett. Egyik vezéralakja volt a Nagy Ferenc és Varga Béla körül tömörülő polgári származású fiatal értelmiségiek csoportjának. Ő dolgozta ki a Baloldali Blokk ellen 1946 májusában indított ellentámadás stratégiáját. Szoros szálak fűzték a Magyar Közösség tagjaihoz, akiket a köztársaság elleni „összeesküvés” vádjával 1946 őszén letartóztattak. Ezzel összefüggésben a Politikai Rendőrség az ő letartóztatását is elrendelte, megvádolva legelsőként a Parlament tagjai közül. Pártja pedig – gondolván, hogy saját magán valamit is segethet – 1947 január közepén kizárta tagjai közül.

Saláta Kálmán ellenben talpraesett ember lévén, nem adta föl megszabadulásába vetett reményét, s a katolikus pap Varga Béla, valamint a piarista meg más szerzetesek, továbbá volt iskolatársai mentési munkájának köszönhetően kimenekülhetett az országból. Február végén Csehszlovákiában, április 4-én pedig Németország amerikai megszállás alatt lévő zónájába tudott menekülni, ami az ő számára tényleg meghozta a felszabadulást.

Az ugyancsak szabadföldre került Nagy Ferenc segítette őt odakint, akit pár hónappal később, mint hivatalban lévő miniszterelnököt vádoltak meg lényegében a saját kormányzata elleni „összeesküvéssel”. Fialat párttársa és harcostársa 1948-ban az USA-ban letelepedhetett, ott a hazai kommunista rendszer ellen dolgozó Magyar Nemzeti Bizottmány washingtoni menekültügyi irodájának vezetője lett 1949-ben. Majd visszavonulva ettől, 1951-ben az USA Tájékoztatási Irodájának a vezetője, s a Magyar Parasztszövetség emigrációs szervezőjének is fontos tagja.

1958-ban fiatalon hunyt el Washingtonban (tehát megérve még a magyarok forradalmának és szabadságharcának kitörését, ám vérbefojtását is). Elmélkedhetett azon, s hálás szívvel visszagondolva arra: abban az embert próbáló időben voltak, akik magukat nem féltve is segítették a forradalmat.

Csicsery-Rónay István a két évvel fiatalabb iskolatársával, Cserenyey Gézával kettesben írt, 1998-ban megjelentetett egy válogatott dokumentumokat is tartalmazó tanulmányt, amely az iskolatárs Lukács Gyulának sőt Tomek Vince generálisnak a visszaemlékezéseit is közölte. (E sorok írójának Tomek úr hittantanára volt 1943–44-ben.)

1947 közepén már közelivé vált Saláta letartóztatása, hogy „bizonyítani” lehessen Nagy Ferenc és Varga Béla kapcsolatait a letartóztatott „összeesküvőkkel”, ezzel belekeverni a két vezető kisgazda politikust is. Salátának azonban január közepén nyoma veszett. Három napra az Országháza épületében húzta meg magát Varga Béla révén. A kommunista belügyminiszter vezette rendőrség falragaszokon kerestette, – a XX. században egyedülálló módon! – 5000 Forintos vérdíj felajánlásával. E napokban az egyik barátja egy zsolttár latin nyelvű két sorát idézte előtte, amiből kitűnt számára, hogy az üzenet Tomek Vincétől érkezett. Egy másik írásos értesítést id. Antall József közvetített hozzá, amelyben az állt: „Patres

Scholarum Piarum te expectant” („A piarista atyák várnak”). Saláta ennek megfelelően döntött...

A titkosrendőrök már hetek óta szemmel tartották minden lépését, Raksányi Árpád – a Nemzet Színészeinek Raksányi Gellértnek fivére – egy este kinyitotta számára az Országház egy nem használatos Duna-felöli kapuját, amelyen kionszhatott, s a Duna-parti piarista rendházhoz baj nélkül el is juthatott. Tomek úr reverendába öltöztette, kijelölt számára egy helyiséget, élelmet és olvasnivalót biztosított. Egy alkalommal éppen kettesben beszélgettek, amikor váratlanul benyitott Sík Sándor. Tomek úr, mint „szlovák piaristát” mutatta be, aki „nem tud magyarul”. Sík Sándor persze felismerte a helyzetet, de a diszkréciót természetesen megtartotta.

Hónapok múlva Salátának tovább kellett mennie: a szerviták, ferencesek, irgalmasok jöttek szóba. Végül 8 napot Lukács Gyulánál rejtőzött, aki vállalkozott Vácra kísérésére. Másfél hónapig tartó rejtőzése, 3-4 naponként egyik rejtékhelyről a másikra átmenetele – a titkosrendőrök mégsem tökéletes fürkészése közepette – sikeres lett, csakúgy, mint ami legvégső kalandként még rá várt.

Reverendát öltve, s breviáriummal a zsebében Lukács Gyulával utazott Vácra, majd szakavatott csempészekkel, hamis szlovák igazolvánnyal felszerelve (de szlovák nyelvtudás nélkül!) Ipolyságra. Aztán vonattal Nyitrára, gyalogosan a Zobor-hegy alatti Cserenyeyházba vezetett útja. Innét már Cserenyey Géza lett a kísérője a szabadulás felé két tömött hátizsakkal a Pozsony–Prága–Pilzen vasútvonalon, elegendő cseh és német valutával ellátva. A német határállomás előtt 2-3 megállóval előbb szálltak le, s indultak neki a határt képező havas hegygerincnek, közben rettegve a cseh határőröktől. Már szürkületben érkeztek meg az első bajor faluba, másnap pedig már vasúton Regensburgon át Münchenbe, egy menekült-táborba. Egy évig éltek itt, ahol Nagy Ferenc hamarosan kétszer is felkereste őket, míg végül az ő közbenjárására engedélyt kapott 1948 nyarán az USA-betörtendő kivándorlásra.

Magáról Saláta Kálmán meneküléséről – aminek minden részletében igen ügyesen, talpraesetten, lélekjelenléttel döntött és cselekedett – Csicsery-Rónay István 1984-ben Washingtonban 3-felvonásos dokumentumdrámát írt. Ennek epilógusa megint csak Tomek atyát emlegeti, ahogy Saláta Kálmán és Csengery László (valójában: Cserenyey Géza) a határon átmenekülve betérnek egy kis regensburgi fogadóba.

– Saláta K.: *Végre ismét szabad földön! Január óta nem tudom, milyen az úgy aludni el, hogy bizonyos lehetek, másnapig a saját ágyamba fekehetem.*

– Csengery L.: *Túljártunk a rendőrök és a határőrök eszén. Egy kis győzelem ez is. Rákosi ideggörcsöt kap, amikor megtudja, végleg kiszabadultál a karmai közül. Szívesebben uszította volna rád a (szovjet) megszállókat, mint (Varga) Bélára.*

– Saláta K.: *Tomek úr viszont nyugodtabban alhat már. Vajon meghálálhatom-e valaha, amit értem tett...?*

Az elnyomó hatalom 1948-ban már eldöntötte, hogy megindítja a sorban utolsó támadását a keresztény egyházak ellen is, hogy ezzel befejezze az ország társadalmá-

nak tönkre- tételét. 1941-44-ben százezrek kerültek orosz fogságba, 1945-ben milliós tömeg menekült nyugat felé, a győztes Vörös Hadsereg pedig civilek és katonák további százezreit hajtotta Keletre. Az idehaza maradtak ellen az új hatalom hatóságai indítottak hajszát, tízezreket internáltak, népbírósági „ítélettel” börtönbe zártak. A „reakciós” elemeket bélistázással dobták ki állásukból, ami egzisztenciájukban tette tönkre a középosztályt. A politikai élet jobboldali pártjait, szereplőit – akik pedig az 1945-ös és 1947-es választásokon is győztesen szerepeltek – szalámi-taktikájukkal meg a féktelen erőszakkal, a magyar és orosz titkosrendőrséggel likvidáltatták.

Vidéken is túljutottak már a birtokok elvételén, miközben – az arisztokrácia elűzésével – a kastélyokat is pusztulásra ítélték berendezésükkel együtt. De nem kímélték a falu szegény rétegeit sem; őrájuk a „közösbe” kényszerítés várt, az ipari munkásságra a szegénység.

Zakar András bizonyítványa az alsó osztályokban bizony jócskán tartalmazott „elégészes osztályzatokat, még hittanból is becsúszott nem egyszer a „jó” érdemjegy, tornából viszont jeleseként kapott. Utolsó évére jelentősen javult a tanulmányi eredménye hét „jeles” alakjában. Gyakorlati érzékét jól mutatja az, hogy nemcsak autót vezetett, de pilótaigazolványa is volt. 1930. évi érettségijét jeles eredménnyel szerezte, ám hogy a műegyetemre menjen, az különösnek számíthatott számtanból és fizikából elért „elégészes” osztályzatai okán. 1934-ben diplomázott, s bent maradt az egyik tanteremben, amelynek egy éve alatt véglegesen megerősödött benne fiatalkorának papi elhivatottsága. Öt éves szemináriumi tanulmánya után 1940-ben pappá szentelték, és doktorált, de ezt még egy, a legkiválóbbaknak kijáró VI. tanulmányi év is követett a Központi Szemináriumban. Serédi Jusztinián visszatartotta az Aulában szertartóként, levéltárosként, titkáráként. Majd az új primás idején, kiváló képességei, széles nyelvtudása okán, alkalmassá vált a Mindszenty bíboros melletti titkári feladatokra is, amely időszakba esett két emlékezetes külföldi útja Rómába és Amerikába. 1946-ban, 34 évesen elnyerte a magas pápai kitüntetést, pápai kamarás lett msgr.címmel.

Zakar András 1948 novemberének egyik reggelén a nyílt utcán rabolták el, szentmiséjéről jövet a primási palotánál, s hurcolták a hírhedt Andrásy út 60-ba. Tudnivaló volt, hogy ez a primás letartóztatásának az előjátéka, amelyet még december 23-án egy ellene foganatosított 5 órás házkutatás is követett.

Mindszenty bíboros emlékirataiban erről is ír.

„... A rendőröket Zakar András titkárom vezette körül a házban, miközben ijesztően viselkedett. Különös volt, hogy mindig nevetett. A szeme, az arca egészen átváltozott. A rendőrtisztek finomkodtak vele, és többször megjegyezték, hogy dr. Zakar az ő kedvencünk. Jó sora van náluk – tették hozzá – »hetenként kétszer husikát is kap«. És Zakar csak nevetett velük. A folyosón futni kezdett, amit azelőtt sohasem tett. Régi, komoly magatartása megszűnt: egészen megváltozott. (...) Szegény titkárom... 35 éves, a legjobb férfikorban és erőben, aztán öt hét alatt összetört, átváltozott a bolsevista rendőrség karmaiban. A kemény, határozott lélek egy hónap után roncs lett...”

Kínzásokkal kicsikart hamis vallomástétellel tarkított kihallgatások után harmadrendű vádlottként 6 év fegyházra ítélték „a köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel” miatt. Szabadulása után megengedték, hogy kísérettel legyen. 45 évesen nyugdíjazták, aztán 1970-ben szívós kitartással elérte, hogy bíróságilag rehabilitálják. A főegyházmegyei cenzúra-bizottságban tagnak választották (ilyen tisztséget már 1943-ban is betöltött). Élete utolsó másfél évében a székesfehérvári papi otthonban élt, s ott halt meg 1986-ban. A helyi temető papi parcellájában az érseki helynök temette. „Csendesnek” tervezték az illetékesek, mégis sokan összegyűltek: otthonbeli társai, esztergomi kurzustársai, egykori társa az Aulában s egyben rabtárs Fábrián János, a civilek közül a tudós László Gyula, a műegyetemi kolléga és barát, majd ugyancsak rabtárs Miskolczi Endre (aki ezekben az években e sorok írójának a munkahelyi főnöke volt - s magánbeszélgetéseinkben is szerepelt...).

Írói munkásságát Zakar András a háború alatti években elkezdte hitéleti művekkel – melyekben már megjelent a szenvedés értékének taglalása. Aztán – már a „kollektív időkben” – Útmutatót szerkesztett a „közéleti kérdésekről”. Végül – a 70-es, 80-as években – a magyar (ös-) történelem felé fordult mintegy 10 kötetében és számtalan (például az ausztráliai magyarok által megjelentetett) folyóiratcikkében, amelyekben sokat szerepelt a sumér-kérdés. Munkásságát áttekintve; műszaki, közéleti, teológiai, nyelvészeti és történelmi tanulmányokat írt.

Csodálatos lelkiere és hősiesség lakott ebben a törékeny, megkínzott, sokat szenvedett emberben. Ugyanakkor józan módon dolgozó, tudományos módszertant követő, oknyomozó tudós volt. „Az emberekre barátként gyengéden tudott felebaráti szeretettel mosolyogni, és akikkel beszélt, azt finom, hangján tette” – emlékeztek róla Ausztráliából.

Az egyik temetési búcsúbeszéd – amely az előre elrendezett programon kívül hangzott el – hangsúlyozta: „... Lelki egyensúlyodat semmi sem tudta megintatni, a Gondviselés sorsát nagy önuralommal viselted. Arcodra mindig kiült a derűs mosoly, ami a benned lévő hitből meríthetett békéről tanúskodott. Halk, csendes szavadat mindig meghallották barátaid is. Soha nem akartál feltűnni, sem kitűnni. Nem voltál soha vezetőhelyen, csak beosztott, aki felettesei utasításait teljesítetted. Életed örökös munka, lelkipásztori ténykedés és szolgálat volt...”

Saját végrendeletét a Krisztust és a Szentháromságot dicsőítő és hálát adó szavai után ezzel zárta: „... Magammal és mindenemmel Őt akartam szolgálni. (...) Lelkét az itt maradtak imáiba ajánlja a legkisebb testvér: dr. Zakar András.” Gyászjelentésének ígéje a római levélből való: „Akiket Isten lelke vezérel azok, Isten fia... Előbb azonban szenvednünk kell Vele együtt, hogy Vele együtt meg is dicsőüljünk.”

Maga a főpásztor, Mindszenty bíboros is mindig különös szeretettel emlékezett rá. Megindították őt azok az elképesztő önmegtagadások is, amelyeket még Esztergomban megtapasztalt (például matrac nélküli ágy csupasz deszkáján aludt, étkezésben is önmegtartóztató volt, húst alig evett). Mindszenty bíboros végrendeleti-

leg hálából őrá hagyta mellkeresztjét, amelyet fogsága idején mindig magán viselt.

E sorok írója is hasonló emlékeket őriz róla. Egy közös ismerős ajánlása alapján képszerkesztőjének kért föl, 1983 táján. Együtt jártuk be azokat a helyeket, amelyeket történelmi írásába belefoglalt. Kitüntetésnek számított, hogy felhatalmazott: Kende-utcai lakásán előzetes, bejelentkezés nélkül is bármikor fölkereshetem. Utolsó találkozásom vele már a papi otthonban történt, aki akkor már ágyban feküdt, mellette keze ügyében mintegy lelkipásztori „kellékeként”, a gyóntató stóla.

A hazánkban 1948-tól felerősödött egyházüldözés a papok és a szerzetesek mellett elérté már a világi híveket is, akik egyre inkább rejtőzködve kellett, hogy megéljék hitüket. A hatalom által a „sekrestyébe” szorított vallásgyakorláshoz nemigen juthattak már el, hiszen – szó szerint! – már a templomba sem mertek belépni. Ez lehet a fő oka annak, hogy az ő első- és másodgenerációs utódaik még manapság sem (amikor az a fajta durva vallásüldözés nem létezik) nem térnek vissza a vallás gyakorlásához. A háború utáni szörnyű vallásüldözés tényeit jól foglalják össze az 1990 után kiadott kötetek. Ezekben például csak a piaristákról szóló fejezet három tucatnyi szerzetest sorol föl Kis-Magyarországból és Erdélyből, akik a pár napos fogságtól egészen Lénárd Ödön atya 19 és fél évéig terjedő üldöztetést szenvedtek. Közülük kettő a Gestapo foglya volt:

Kornis Gyula volt piarista országgyűlési elnök volt, s ezért kellett 1944 október végén 7 órás kihallgatást elszerveznie. Már egyházmegyés papként házáat államosították, s 1951-ben a Hortobágyra deportálták.

Egyed András, 1944-ben az üldözötteket mentette. 1944-1945 fordulóján 19 napig volt fogságban, majd 9 napon át házi őrizetben a piarista rendház pincéjében rendőr felügyelete mellett. 1951 után már csak állami általános iskolákban tanított.

A statisztikai adatok szerint legalább kéttucatnyi piarista tanár menekült ki az országból a háborút követő néhány esztendőben, főleg Amerikába (akikre pedig igen nagy szükség lett volna itthon). Nem jöttek haza, még látogatóba sem. De nem is voltak hajlandók erre – miként Tomek úr sem – hiszen tálán nem is nagyon lett volna helyük a rendi keretben. Pedig a piaristák még „kivételezett” helyzetben érezhették magukat, hiszen kétéves szüneteltetés után két iskolájuk működését engedélyezték 40–40 fős osztálylétszámmal, továbbá 50 fős rendi leréten belüli együttélést két rendházukban. (Ez a szám az akkori piarista létszámnak mindössze 20 százalékát tette ki!).

Egyébként ennek a két iskolai évfolyamnak volt tagja Ottlik Géza, Örkény István, Boldizsár Iván, illetve Bár-czy János – mindnyájan írók.

A felvázolt kép hazánk XX. százada második felének egyfajta „kórképe” – sok-sok tanulsággal...

A Mindszenty-per hetven év távlatából

Mindszenty bíboros immár „tiszteletre méltó”

Kétnapos konferenciát tartottak február 13–14-én a zsúfolásig megtelt országgházi termekben. A mintegy kéttucatnyi előadás a „főpapi sorsokkal” foglalkozott Kelet-Közép-Európában, beleértve a címet adó pert, amit Mindszenty József hercegprímás ellen folytattak világra szóló megdöbbenést keltve. Tehát nemcsak Magyarországról volt szó, hanem a többi szovjet-orosz befolyás alá került országról, azok ismert személyiségeiről, de a „névtelen” meghurcoltakról és a protestáns egyházakról is.

A bevezető köszöntéseket – kitüntető módon – az Országgyűlés alelnöke, az Esztergom-budapesti főegyházmegye segédpüspöke, a Magyarországi Mindszenty Alapítvány elnöke és a Nemzeti Emlékezetbizottság elnöke tartotta. Magyar tárgykörrel az előadások mintegy kétharmada foglalkozott, amelyek fele része – érthető módon – Mindszenty bíborosról szólt, továbbá Márton Áronról, a kalocsai (Grósz), a székesfehérvári (Shvoy) és a veszprémi (Badalik) főpásztorról, de a reformátusokról (Ravasz László) meg az evangélikusokról (Ordass Lajos) is.

Mellettük szerepelt a szlovák (Vojtassák), a cseh (Berán), a lengyel (Wyszynski), a horvát (Stepinae), a görögkatolikusok is (Slipyj, Romzsa Tódor és az erdélyiek).

Mindezt kötetbe foglalva is mielőbb meg fogják jelenteni, tisztelegve hosszas szenvedésük, helytállásuk, és tanúságtételük előtt.

A boldoggá avatási eljárásról a Magyarországi Mindszenty Alapítvány részéről a legjobban tájékozott (és a cél érdekében a legtevékenyebb!) munkatárs, Kovács Gergely posztulátor számolt be.

A konferenciának volt egy kiemelkedő mozzanata is. Az Alapítvány elnöke, Habsburg-Lotharingiai Mihály főherceg az előadások sorát váratlanul megszakítva szót kért, s öröndetes bejelentést tett, amiről a Rómában tartózkodó Erdő Péter bíborostól egyidejűleg értesült: Ferenc pápa aláírta azt a dekrétumot, amely megállapította, hogy a hercegprímás a „keresztény erényeket hősiek fokon” gyakorolta, ami után most már a „tiszteletre méltó” cím illeti meg. A bejelentés természetesen váratlanul érte a jelenlévőket, de néhány pillanat múlva felcsattant a dörgő taps, s felállva ünnepeltük a sok-sok esztendő óta állhatatosan várt bejelentést.

Farkas Zsolt

A HERCULANUMI KERESZT

Az egész világot bejárta a hír, hogy a herculanumi ásatásoknál ismét nagy esemény történt. Pompeji és Herculanum még mindig csodálatos felfedezésekkel gazdagítja a világot, de a tudósok csöndben dolgoznak. Ha valami napvilágra kerül, nem közlik senkivel, hiszen előbb mindent pontosan meg kell vizsgálni; s egy ilyen vizsgálat sokszor évekig is eltart. Nemrégiben Nápoly városa meghívta az olasz- és világsajtót, hogy tekintsék meg Pompeji éjszakai kivilágítását. Idegenforgalmi attrakciónak szánták, s valóban meg kell állapítani, hogy az óriási anyagi áldozathoz s a művészi tervekhez méltó is a siker: Pompeji misztikus éjszakai fényei mindenki számára, aki csak látta, örökre felejthetetlenek lesznek.

A pompeji-i látogatásnak azonban még egy eredménye volt: a sajtómegszállás kiderített egy több mint két éve őrzött tudományos „titkot”. Matteo della Corte professzor, a pompeji-i és herculanumi ásatások igazgatója új keresztet, mégpedig keresztény keresztet talált a Vezuvtól eltemetett városban. Az első pillanatban talán nem is hangzik olyan „szenzációs” ez a hír, más szenzációkhoz szokott fülünknek, pedig a keresztény világ számára igen nagy a jelentősége. Nem is maradt hatás nélkül a hír a világsajtóban, különösen akkor, amikor maga a nagy hírű Maiuri professzor, az olasz akadémia tagja, az egész nápolyi vidék (Campania) ásatásainak és régiségeinek legfőbb felügyelője, maga is megerősítette, de a részletekről már nem nyilatkozott.

A herculanumi kereszt így bevonult a legnagyobb történelmi bizonyítékok közé, melyek minden kétséget kizáróan mutatják be nekünk a kereszténység első éveit. De eltekintve ettől, ez a legrégebbi kereszt, mellyel rendelkezünk. Eddig egy, a Kr. u. II. századból való kereszté volt az „elsőség”. Ezt a herculanumi fakeresztet 1937-ben találták egy patrícius ház rabszolga, szolgálói traktusában.

A milánói ediktum előtt vagyunk két évszázaddal, hiszen Konstantin rendelete, mellyel a kereszténység hivatalosan vonul be a Birodalomba, 313-ban jelent meg, a pompeji és herculanumi katasztrófa pedig, mely megőrizte számunkra a keresztet, 79-ben történt. A kereszténységnek a római birodalomban való elterjedésére vonatkozólag igen fontos tehát a lelet. Eddig sem hiányoztak az adatok. Érdekes, hogy Josephus Flavius, aki Titusszal ott volt Jeruzsálem összerombolásánál, nem szól egy szót sem a kereszténységről vagy a keresztéről, de magáról a keresztre feszítés tényéről sem. Egészen biztos azonban, hogy a Szentföldről kiindult hit, miután a tanítványok megkapták az „Elmenvén tanítsatok...” fenséges utasítását, jobban megfogódzkodott kint a Birodalomban, mint azon a vidéken ahonnan kiindult.

Másoktól azonban sokat, nagyon sokat tudunk. Említik az új hitet az ifjabb Plinius, Suctonius, Tacitus, Petronius is. Van azonban még fontosabb adatunk (mind ezek a tudós világ előtt közismertek, hiszen leszögezték s évekig vizsgált adatok) Claudius császár levele az alexandriai zsidókhöz és görögökhöz, melyben egy hozzá felterjesztett vitában hoz döntést. Ez a levél Kr. után 41-

ből való, s a császár figyelmezteti az alexandriai zsidókat és görögöket „arra a pestisre, mely az egész civilizált világot fenyegeti”. Ez a „pestis”, melyre a császár ilyen erős szavakat használ – a kereszténység. Ennél erősebb dokumentumra nem is volna talán szükség, hiszen ez a nyolcadik év Krisztus halála után. Tehát Krisztus születésétől alig félévszázadra már annyira elterjedt az új hit, hogy a császár a civilizált világot védi tőle. Ez a 41. év egyébként fontos a tudósok szerint. Ebben az évben prédikált Szent Márk apostol Alexandriában. Az „Apostolok cselekedetei”-nek tanúsága szerint pedig kb. 60-ban lépett Pozzuoliban a mai Olaszország földjére Szent Pál. Természetes, hogy úgy Alexandria, mint Pozzuoli, Herculanum és Pompeji úgyszólván első kézből kapták a kereszténységet, lévén valamennyien tengeri kikötők.

De van még sok egyéb érdekes bizonyíték. 1862-ben a pompeji ásatásoknál, melyek mint mondtuk, ontják még most is a fontosabbnál fontosabb kultúrtörténeti anyagot, találtak egy Hospitiumot. Ezt a vendégfogadót nem minden ok nélkül nevezték el Hospitium Cristinani-nak (bár ez kissé túlzás), mert tökéletesen olvashatóan van bevésve falába ez a szó, (ismét csak a szolgák traktusában): Christianos. Természetes, hogy a római birodalomban embertől-emberig haladó kereszténységnek misztikus, titokzatos, a nem keresztények számára érthetetlen jelekre volt szükség, mert az új hitet megszületése első pillanatától üldözték. Hiszen azzal is vádolták őket, hogy egyetlen egy istent, még pedig számárfejú istent imádnak, ez pedig a rómaiak szemében az elképzelhető legnagyobb „szentségtörés” volt. A római birodalom keresztényei között így valóságos „igazolványok” alakultak ki, misztikus formulákat tartalmaztak a be nem avatott részére, s így megóvták a hívek egy részét a korai felfedezéstől és a vértanúságtól. Ilyen misztikus formula volt az a „Criptogramm”, melyet a római birodalom egy-

mástól legtávolabb eső területein találtak eddig az archeológusok. Ez a Criptogramm a következő:

ROTAS
OPERA
TENET
AREPO
SATOR

Bárhonnan olvassuk, ugyanazokat a szavakat kapjuk. Ezt a criptogrammot megtalálták a különböző ásatásoknál Angliában éppúgy, mint Mezopotámiában, a franciaországi Rochemaureban éppúgy, mint Kappadóciában, Egyiptomban és Nubiában. Mindenütt kétségtelenül keresztény „környezetben“. Hosszú ideig tartott, amíg végre rájöttek megfejtésére. 1926-ban sikerült Grosser német professzornak megadni a végleges választ. A criptogramm szavainak megfejtése ugyanis ez: „Pater Noster, Pater Noster“. Vagyis a Miatyánk két első szava megismételve. Ez volt az első római birodalmi keresztények titkos jele. Nos, ennek a criptogrammnak töredékét megtalálták Pompejiben is. Mégpedig két példányban: az egyiket 1925-ben, a másikat 1936-ban.

De térjünk vissza ismét a herculanumi kereszthez. Már 1818-han is találtak Pansa házában egy keresztet (ismét csak a rabszolgák szobáiban), ez a kereszt azon-

ban nincs meg. Van róla egy rajz, maga a kereszt azonban elveszett, s így a modern tudománynak nem is volt alkalma vele foglalkozni. Így a most talált kereszt, amely a hírek szerint nem sokban különbözik a rajzban meglévő múlt évszázadbelitől – az első. Mindez, a kereszt feltalálása a criptogrammok jelenléte, a Christianos szó a Hospitium falában, mind azt bizonyítják, hogy 79-ben Krisztus után Pompejiben és Herculánumban is virágzó kereszténység volt. Virágzó alatt persze nem szabad a mai értelemben vett életet érteni. De ezeknek az első keresztényeknek, rabszolgáknak, s egyebeknek a hite sokkal mélyebb volt, mint a miénk, s így nyugodtan állíthatjuk, hogy virágzó volt. A Vezúv kitörésének földöntúlián rémületes fénye tehát már egy tragédia és egy diadal kezdetét világította meg. A Birodalom összeomlásának tragédiáját és az új hit diadalát.

A tudomány most mondja ki majd végleges ítéletét az újonnan feltalált keresztéről. Az egyházi hatóság nem nyilatkozik, és nem is nyilatkozhat. A nápolyi érsek fejezte ki ezt a legjobban, amikor hírül vitték neki, hogy ismét van bizonyíték a római birodalmi kereszténység életére: „Hála legyen a tudománynak, mely bebizonyítja azt, amiben mi sohasem kételkedtünk...”

Aradi Zsolt

(NEMZETI ÚJSÁG 1939. JÚLIUS 16.)

Piaristák a Székelyföldön

Beszélgetés Kállay Emil atyával

– *A piaristák néhány éve újra jelen vannak Erdélyben, éppen a székelység egyik központjában, Csíkszeredán. Milyen erdélyi hagyományokra tekint vissza a rend?*

– A piarista rend Erdélyben is gazdag hagyományokkal rendelkezik. A Trianon utáni időktől Erdélyhez soroljuk az egykori Partiumot is, a Nagyvárad-Szatmárnémeti által jelzett ívet. 1725-ben Nagykárolyban indult meg az élet a piaristák számára, itt nyitottak iskolát, még ez előtt 1717-ben Besztercén, 1730-ban Máramaroszigeten, ugyancsak 1730-ban Szentannán, 1741-ben Medgyesen, 1776-ban Kolozsváron, 1788-ban pedig Temesváron kezdtük meg az ifjúság nevelését. Nem mindegyik intézmény bizonyult tartós alapításnak, minden a gyermeklétszámtól függött. Egészen 1948-ig létezett a temesvári, a kolozsvári, a máramaroszigeti és a nagykárolyi iskola. A Székelyföldre a piaristák korábban nem jutottak el. Székelyföldre legközelebb Medgyes volt, ahol 1741-től 1789-ig működött piarista fenn tartású iskola.

A magyar kultúra és művészet történetében jelentős szerepet játszottak a diákjaink. Vasvári Pál, a szabadsághős, Ady Endre és a festőművész Markó Károly Nagykárolyban volt piarista diák, Herczeg Ferenc Temesváron, Jósika Miklós báró és Kuncz Aladár, a Fekete kolostor szerzője, Passuth László, Sánta Ferenc és Szervátiusz Tibor Kolozsváron. Juhász Gyula Máramaroszigeten is tanított. Budán járt a piaristákhoz Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök. Temesváron pedig még

Bodor Pál újságíró nevét is említhetem. Aztán hosszú szünet következett, a kommunista korszak nem tette lehetővé, illetve felszámolta működésünket.

– *Mikor érkeztek a Székelyföldre?*

– 2007 szeptemberének első hetében érkeztünk, a rend tavaszi döntése után. A mostani épületünk a Márton Áron Gimnázium mögött akkor még nem volt készen, úgyhogy a Szent Kereszt-plébánián kaptunk két vendégszobát. Sokat segítettünk a pasztorációban, és az ottani gyerekekkel foglalkoztunk. Felvettük a kapcsolatot a Segítő Mária Katolikus Gimnáziummal, ahol négy száz diák tanul. Összesen körülbelül ezeregyszáz középiskolás tanuló él itt, a színekatolikus Csíkszeredában. Szeptember 14-én van a Szent Kereszt-templom búcsúnapja, így érkezésünk összekapcsolódott ezzel az ünnepel. Darvas-Kozma József plébános ugyanis megkért bennünket, hogy tartsunk szentbeszédet, így bekapcsolódtunk a Tamás József püspök atya által bemutatott szentmisébe, és átérezhettük, milyen erőteljesen árad itt a hit, a liturgia. Az volt az első benyomásunk, hogy a papság nagyon összetart. Vagy huszonöt pap jött össze a búcsúra Alcsíkból, Felcsíkból, velük együtt ebédeltünk, vacsoráztunk. Nem mondhatnám, hogy csak a bajokkal foglalkoznának, szép számmal akadnak közöttük olyanok is, akik tele vannak derűvel, bizalommal.

Nagyon fontos, hogy a székelység érezze: nemcsak elmenni lehet innen, mint sokan tették, hanem visszatérni is. Annak idején engem is nagyon megrendített a ketős állampolgárságról szóló magyarországi népszavazás eredménye. Abban az időben minden reggel hallgattam a Határok nélkül műsorát. December 6-án volt Gyergyószentmiklóson a búcsú napja. Anyai ági rokonaim

egy része ott él, a mai napig járok oda, gyakran felkereksem őket. A templomok szentélyében mindenütt ott lehet látni a magyar zászlót. A népszavazás után azonban szépen levették, és a magyar himnuszt sem énekelték. A románok közül sokan azt mondják az itteni magyarokra, hogy bozgorok, azaz hazátlanok, s a népszavazás idején az anyaországiaktól is megkapták ugyanezt a minősítést: kiderült, nekik sem kellene. Ez nagyon fájdalmasan érintette az itt élőket. Én mindenképpen azt akartam éreztetni velük, hogy mi igenis gyökeret akarunk itt verni. Azért jöttünk ide, mert szolidaritást akarunk vállalni a székelységgel, mert itt akarunk piaristaként élni, és piaristaként nevelni az ifjúságot.

– *Milyen személyes kötődései vannak a Székelyföldhöz?*

– Csíkszereda számomra az anyaföldet jelenti: édesanyám itt született, ide való a családjá. Apai nagyapám ide helyezték vasúti pályamesternek, így apám is itt nőtt fel. Ő még a csíksomlyói gimnáziumba járt, a mostani gimnázium elődjébe. Azt az épületet 1909-10-ben építtette fel a katolikus egyház, s már vissza is kapta a tulajdonjogát. Apám itt ismerte meg anyámat. Megszerették egymást. 1920-ban azonban apámat az egész családjával együtt kiutasították, mert anyaországiak voltak. De 1922-ben eljött anyámért, és feleségül vette. Mi a bátyámmal már Magyarországon születtünk.

Kisgyerekkoromban sokat nyaraltam a csíki nagymamánál, ezért nagyon kötődöm Csíkszeredához. Ötéves voltam, amikor fölvittek a Hargita-fürdői nyaralóba. Egyik reggel elküldtek a borvízforráshoz vízért. Mindenki magyarul beszélt, így fogalmam sem volt arról, hogy ez egy másik világ. Visszafelé jövet torkomszakadtából énekeltem a magyar cserkészindulót: „Fiúk, fel a fejfel..., álljunk csatasorba vidáman!” Egy pap bácsi lélekszakadva rohant ki a házból, hogy lássa, ki az a bátor gyerek, aki itt 1934-ben a magyar cserkészindulót éneklé. Mindjárt megszeretgetett, és később nagyon jó kapcsolat alakult ki közöttünk. Bíró Ferencnek hívták a plébánost. Nagy magyar volt. Fölfedezte, hogy az óvodában nagyszerű irredenta verseket tanultam, úgyhogy előszeretettel szavaltatott. Szívesen jártam oda.

Akkoriban „büdösgödörnek” mondták, most mofettának azt a területet, ahol – a Hargita vulkanikus eredete miatt – máig kénes gáz tör a felszínre. A kén nagyon jó hatással van az ízületekre meg a reumára. Az öregek ezért bent álltak a бүdösgödörben, én meg odajártam hallgatózni, miről beszélgetnek. Dicsérték a plébánost, hogy milyen nagyszerű ember, több ízben is megkapta már a „douázeci cincit” (dózecsecsincset). Otthon megkérdeztem, mit jelent ez, s akkor mondták el, hogy románul így hívják a huszonötöt. Abban az időben ugyanis szokás volt, hogy aki nem tetszett a hatóságoknak, azt bevitték a rendőrségre, derékszögbe állították, és huszonötöt vertek a fenekére. A pap bácsi azonban csak annál keményebb lett a fenytéstől. Nekem igazi példaképpé vált.

Ötéves koromtól tizenegy éves koromig nyaraltunk Hargita-fürdőn, úgyhogy jó néhányszor volt alkalmunk találkozni. Ott, a Szent István-kápolnában indult el a hivatásom. Kint játszottunk a többiekkel, amikor egyszer jött a plébános, és behívott a kápolnába. Az oltáron egy

edényben olaj volt, a tetején egy parafa dugóban mécsből úszott. Azt mondta: „Fiam, ennek a mécsesnek mindig égnie kell, mert ez arra figyelmeztet mindenkit, hogy itt van az Úr Jézus. Ha nem ég, akkor jössz, és mi ketten kicseréljük a mécsbelet.”

1944-ben nyaraltam itt utoljára. Aztán a románok hamarabb kiugrottak a háborúból, mint mi. A háború után hosszú ideig nem jöhettünk Székelyföldre. A Jóisten 2007-ben vezetett vissza Csíkszeredába, ahol valamikor elindította a hivatásomat. 2010. április 24-25-én meglátogatott Rómából a rend legfőbb elöljárója, Pedro Aguiar generális, Mateusz Pindelski generálisasszisztens és Ruppert József volt generálisasszisztens. Ők is nagyra értékelik a magyar provinciának ezt a kezdeményezését.

Dr. Kozma László

(ÚJ EMBER MAGAZIN, 2019. JANUÁR)

In memoriam Kállay Emil SchP.

(1929 – 2018)

2018. szeptember 28-án életének 89., szerzetességének 71., áldozópapságának 65. esztendejében elhunyt Kállay Emil egykori tartományfőnök, a csíkszeredai misszióalapító tagja a budapesti Kalazantium-rendházban.

A PIARISTA DIÁK Labancz Zsolt piarista tartományfőnök temetési beszédének alábbi részletével búcsúzik, amely október 18-án hangzott el a rákoskeresztúri Új Köztemetőben:

„(...) Ember volt embertelen időkben, s tudta mindezt valamiféle gyermeki tisztasággal és egyszerűséggel tenni. Ha lehetett, egyházi keretben, s amikor csak úgy lehetett, akkor munkáspapként, kétkezi fizikai munkával teremtve meg életlehetőségeit. Ahol csak megfordult, mindenhol közösségeket igyekezett létrehozni. Meggyőződése volt, hogy a kereszténység közösségi létforma, s így csak ez biztosítja az egyház életét, fennmaradását: életképes közösségek létrehozása, kísérése, segítése. (...)”

Ahogy Jézustól az Evangéliumban hallottuk: «Ezt a parancsot adom nektek: szeressétek egymást!» Ez a szeretet határozta meg Emil bácsi egész életét. A szeretetben felnövő, a szeretetben kibontakozó, mindent a szeretet szemszögéből tekintő élet volt az övé. Így kapcsolódott bőséges termést hozó, eleven szőlővesszőként Urához, Jézus Krisztushoz, a szőlőtőhöz. Ez az élő és éltető istenkapcsolat volt személyének, szolgálatának és életének forrása. (...)” Lelki üdvösségéért a szentmisét temetése napján mutatták be a pesti piarista kápolnában, ahol alig négy hónappal korábban vasmiséjét ünnepeltük.

Szathmáry Melinda

(PIARISTÁK MA, 2018/ Ősz)

Kányádi Sándor: Az én miatyánkom

A Piarista Diák előző, 2018. őszi számában megemlékeztünk Kányádi Sándor haláláról. Az akkor tévedésből kimaradt versét most közöljük.

Szíves elnézésüket kérjük. (Szerk)

*Mikor a szíved már csordultig tele,
Mikor nem csönget rád, soha senki se,
Mikor sötét felhő borul életedre,
Mikor kiket szeretsz, nem jutsz az eszükbe.
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne pusztulj bele!
Nézz fel a magasba, reményteljesen,
S fohászkozdj: Miatyánk, ki vagy a Mennyekben!*

*Mikor a magányod ijesztőn rád szakad,
Mikor kérdésre választ a csend nem ad,
Mikor körülvesz a durva szók özöne,
Átkozódik a „rossz”, – erre van Istene!
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne roppanj bele!
Nézz fel a magasba, és hittel rebezd:
Uram! Szenteltessék meg a te neved!*

*Mikor mindenfelől forrong a „nagyvilág”,
Mikor elnyomásban szenved az igazság,
Mikor szabadul a Pokol a Földre,
Népek homlokára Káin bélyege van sütvé,
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne törjél bele!
Nézz fel a magasba, – hol örök fény ragyog,
S kérd: Uram! Jöjjön el a te országod!*

*Mikor beléd sajdul a rideg valóság,
Mikor életednek nem látod a hasznát,
Mikor magad kínlódsz, láztól gyötörve,
Hisz bajban nincs barát, ki veled törődne!
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne keseredj bele!
Nézz fel a magasba, – hajtsd meg homlokod,
S mondd: Uram! Legyen meg a te akaratom!*

*Mikor a „kisember” fillérekben számol,
Mikor a drágaság az idegekben táncol,
Mikor a „gazdag” milliót költ: hogy „éljen”,
S millió szegény a „nincstől” hal éhen,
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne roskadj bele!
Nézz fel a magasba, – tedd össze két kezed,
S kérd: Uram add meg a napi kenyereinket!*

*Mikor életedbe lassan belefáradsz,
Mikor hited gyöngül, – sőt – ellene támadsz,
Mikor: hogy imádkozz, nincs kedved, sem erőd,
Minden lázad benned, hogy – tagadd meg „Őt”,
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne egyezz bele!
Nézz fel a magasba, s hívd Istenedet!
Uram! Segíts! S bocsásd meg vétkeimet!*

*Mikor hittél abban, hogy téged megbecsülnek,
Munkád elismerik, lakást is szereznek,
Mikor verítékig hajszoltad magad,
Később rádöbbsz, hogy csak kihasználtak...!
Ó „lélek”, ne csüggedj! Ne ess kétségbe!
Nézz fel a magasba, sírd el Teremtődnek:
Uram! Megbocsátok az ellenem vétkezőknek!*

*Mikor a „nagyhatalmak” a békét tárgyalják,
Mikor a béke sehol! csak egymást gyilkolják,
Mikor népeket a vesztükbe hajtják,
S kérde: miért tűröd ezt Istenem, mi Atyánk?!
Ó „lélek” ne csüggedj! Ne pusztulj bele!
Nézz fel a magasba, s könyörögve szólj!
Lelküket kikérte a „rossz”, támad, s tombol!
Uram! Ments meg a kísértéstől!
Ments meg a gonosztól!
Ámen!*

UTÓHANG:

*S akkor megszólal a Mester, keményen – szelíden.
Távozz Sátán – szűnj vihar!
Béke, s csend legyen!
Miért félték kicsinyhitűek?
Bízzatok! Hiszi én megígértem Nektek!
Pokoli hatalmak rajtatok erőt nem vesznek!
Hűséges kis nyájam, Én pásztorotok vagyok,
S a végső időkhöz – veletek maradok!
Ámen*

Pataki Ervin

(1932–2019)

A Magyar Piarista Diákszövetség volt kincstárnoka február 2-án életének 87. évében elhunyt. Hamvait február 22-én – lelkiüdvéért mondott engesztelő szentmisét követően – a Farkasréti Mindenszentek plébánia úrnetemetőjébrn helyezték örök nyugalomra.

„Kedves Ervin,
Kedves Öregdiáktársunk!

Mi, piarista öregdiákok le-
hajtott fejjel és hálával állunk
itt ravatalod előtt. Hálások va-

gyunk Teremtő Urunknak, amiért sok talentumot bízott Rád, és bőven megerősített kegyelmével, hogy ezeket a talentumokat okos hűséggel sokasítsd. Hűséged a Piarista Rendhez, a tanáraidhoz, az iskoládhoz, a diáktársaidhoz már az 1989-es újraalapítástól kezdve behívott Téged a Magyar Piarista Diákszövetségbe. Méltán kaptál piarista konfráteri diplomát, hiszen a szolgálatodat Kalazancius szellemében láttad el, valóban részesültél a piarista karizmában:

Hosszú évekig Te voltál a Diákszövetség Kincstárnoka, gazdasági alelnöke. Nem volt tanult szakmád se a számvitel, se a pénzügyek kezelése, de kitartó alapos-sággal felkészültél, képezted Magad. A megszerzett tudásod, szakértelmed nyugodt biztonságot adott a Szövetségnek. Világos struktúrákba rendező logikád építette ezt a szervezetet, és finom érzékenységgel tapintatod mindig segített a sajátos esetek kezelésében. Kivételes nyitottságod a Veled egykorúaktól kezdve, a középkorosz-tályon keresztül a legfiatalabbakig támaszt jelentett mindenki-
nek. Aktív, konstruktív tagja voltál annak a stratégiát meghatározó munkacsoportnak, amiben az öregdiákok több generációjának képviselői ültek. Szolgálat-készségedre számíthattak a frissen érettségizettek is, ha jó ügyben kérték segítségedet. Csak egy kiragadott pél-da a sok közül: hálával emlegetik a nevedet a Barátok Útja zárándoklatok fiatal szervezői, sokat tettél értük, sokszor csak miattuk jöttél be az irodába.

Igényes, átgondolt, tapintatos szolgálatot végeztél, és a szolgálatodat az alázatod tette igazán kalazanciusivá. Soha nem álltál az első sorba, nem akartál szerepelni, nem kértél elismerést, „csak” tetted a dolgod. Bizony-ságul Ervin szerénységére, mély alázatára, az elmúlt na-pok eseményét idézném ide, remélem, megbocsájtják ezt nekem a történet – itt név nélkül idézett – szereplői.

Egyik diáktársunk Ervin iránti mély tisztelettől indít-tatva szóvá tette, mert méltánytalannak érezte azt, hogy huszonöt éves jubileumi kötetünkben több akkor élő ala-pítónkat megszólítottuk, de Ervin nem szerepelt a kiad-ványban. A könyv szerkesztője válaszolt: „Ervin varázs-

latos ember: csöndes, dolgozó, és legfőképpen szerény. Nagyon szerény. Sokan tanulhatunk tőle ezen a téren. Csendben dolgozott, nem harsogta tele a világot azzal, hogy mit csinált a Szövetségért. És pont ezért, amiért ilyen ember volt, nem kapott több figyelmet a jubileumi könyvben, ugyanis nem kérte, sőt, tiltakozott ellene. És neki ez így volt jó. Tudod, honnan tudom?

Nos, háromszor beszéltem vele erről... Nem engedte. Végtelen türelemmel és halkán tiltakozott. Szerényen, csöndesen lebeszélte mindannyiunkat. Látom a mosolyát, hallom, ahogy halkán mondja, suttogja: „Kérlek, ne ké-szüljön velem interjú!”

Kedves Ervin!

Hálával állok itt ravatalod előtt. Hálás vagyok Terem-tő Urunknak, amiért sok talentumot bízott Rád, és bő-ven megerősített kegyelmével, hogy ezeket a talentu-mokat okos hűséggel sokasítsd. A fejemet pedig leha-jtom, mert tisztelem mély, kalazanciusi alázatodat.

Strommer Pál, MPDSZ elnök

MÉCS LÁSZLÓ

Fényt hagyni magunk után

*Az élet örök búcsúzás.
Ó bár csak tudánk távozáskor
fényt hagyni, mint a Messiás,
belésszeretni az szívekbe,
apostolokba, mártírokba,
hogy átadják a századoknak,
a századok az ezredeknek!
Fényt hagyni, mint a Messiás!*

*Vagy legalább, mint az anyák,
kik egyre jobban megragyognak,
minél sötétebb lesz az éj,
és minél jobban porlanak
a bánat-barna hant alatt.
Fényt hagyni, mint a jó anyák.*

*Vagy legalább is, mint a Nyár,
amely almákba és diókba
szerette édes álmait,
és édességével világít
a hosszú, hosszú tél alatt.
Fényt hagyni, mint a drága Nyár.*

*Vagy legalább is, mint a Nap,
melyet elnyelt az alkonyat,
de a legbúsabb éjben is
világít még a gyöngyvirágban,
a liliomban, mécsvirágban.
Az életünk olyan tünékeny.
Ó szent fényt hagyni volna jó!*

Állami kitüntetésben részesült Görbe László piarista szerzetes, plébános

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából rendezett ünnepségen állami kitüntetésekkel adta át a külhoni, nemzetiségi és egyházi élet kiemelkedő képviselőinek március 12-én Budapesten, a Miniszterelnökségen. Görbe László piarista szerzetes, a kecskeméti Szentháromság Plébánia plébánosa, a budapesti Szent Margit Gimnázium nyugalmazott igazgatója a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetésben részesült mások mellett.

Görbe László a rendszerváltás után újrarendülő katolikus oktatásban végzett kimagasló színvonalú tanári és iskolavezetői tevékenysége, valamint elhivatott lelkipásztori szolgálata elismeréseként vehette át a kitüntetést.

ÉLETE

Görbe László Kerekegyháza szülőhelyén született 1947. április 21-én. A kecskeméti piarista gimnáziumban érettségizett, s az itt töltött évek alatt találta meg szerzetesi hivatását. 1965-ben lépett a piarista rendbe.

Miután matematika-fizika szakos tanári képesítést szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, Kecskeméten kezdett tanítani 1975-től. Négy év múlva tartományfőnöke a budapesti gimnáziumba helyezte, ahol az iskola Kovács Mihály tanár úr által megkezdett, kiváló tehetségeket felnevelő fizikai műhelyének egyik továbbéltetője lett.

A rendszerváltás után újabb tevékenységi körök lehetőségei nyíltak meg előtte. Elvállalta a Katolikus Iskolai Főhatóság óvodai főigazgatóságát, és a budapesti gimnázium újjáalakított 2. sz. Sik Sándor cserkészcsapatának első parancsnoka lett. A Magyar Cserkészszövetségben országos vezetőtisztté is megválasztották, sőt ő volt az új magyar cserkészlet első nagytáborának, az 1993. évi Gödöllői Emléktábornak a parancsnoka. 1995-től arra vállalkozott, hogy a veszprémi Padányi Bíró Márton katolikus iskolát vezesse igazgatóként.

1998-ban visszatért Budapestre, és átvette a budapesti Piarista Gimnázium vezetését. Ő volt, aki megtette az első komoly lépéseket ahhoz, hogy az iskola visszaköltözhessen eredeti helyére, a Belváros szívébe. Öt év múlva ismét visszatért a gimnáziumi katedrához és osztályfőnökséghez, majd 2007-ben új feladatot kapott: az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek kérésére a budai Szent Margit Gimnázium

igazgatását vette át összesen kilenc évre, 2007-től 2016-ig. Ottani hivatalos nyugalomba vonulása óta sem pihen: 2016 óta a kecskeméti piarista plébániát vezeti, korábbi feladataihoz hasonló lelkiismeretességgel. Sajátos tanári stílusával, a dolgok őszinte, egyenes megközelítésével elnyerte diákjainak és a diákok szüleinek rokonszenvét. Soha nem tért ki a feladatok elől, hanem mindig lendületesen és kitartóan végezte szolgálatát az Egyház és Rendje érdekében.

A Tagdíjfizetésről

Kedves Diáktársam! Tisztelettel kérek, hogy a tagdíj befizetésével támogasd a Diákszövetséget a piarista diákok közötti kapcsolatok ápolására és a piarista nevelő munka támogatására irányuló törekvéseiben!

Jelen felhívásunkkal az elmúlt öt évre visszamenőleg vizsgáltuk meg a tagdíjfizetés állapotát. Az etiketten, neved és postacímed alatt jelezzük, hogy mely évre tartunk nyilván Tőled befizetéseket, ennek megfelelően a mellékelt csekk (vagy csekkek) jelzik, hogy most mely évre kérjük az elmaradás rendezését. Az elszámolás a 2019.01.31-es állapotok alapján készült. Ha ez idő után időközben (akár automatikus email-es felhívásunkra) rendezted tagdíjadat, kérjük, tekintsd a 2018-as csekket tárgytalannak. Az éves tagdíj befizetésének határideje a megelőző év december 31. napja.

Ha átutalással fizetsz (OTP Bank: 11708001-20504685), akkor kérjük, hogy a közlemény rovatba jelöld, hogy melyik évre fizetsz, ha a csekket használod, kérjük, hogy neved és laccímed (vagy MPDSZ azonosítód) szerepeljen a feladónál.

Ha 75 év feletti, vagy pártoló tag vagy, az elnökség korábbi döntése értelmében továbbra sem várjuk el a befizetést, számodra a mellékelt csekk egy lehetőség, ha támogatni szeretnéd munkánkat.

Akinek nem küldtünk csekket, annak nincsen elmaradása.

Elérhetőségünk: iroda@mpdsz.piarista.hu; nyilvántartási és tagdíj ügyek: Bognár László +36 30 931 8647

Támogatásodat hálással köszönöm, öregdiák barátsággal:

Török Bernát MPDSZ főtitkár sk.

Az idei esztendőben is rendelkezhetünk adónk egy részéről!

1%-át valamelyik egyháznak, másik százalékát pedig egy szervezetnek vagy alapítványnak ajánlhatja fel.

Kedvezményezett:

- *Magyar Katolikus Egyház*
Technikai szám: 0011
- *Magyar Piarista Diákszövetség*
Adószám: 19013581-1-41
- *Piarista Alapítvány*
Adószám: 19013598-1-41

Választmány, közgyűlés

A Diákszövetség választmányi ülése: május 4-én 10 órától lesz. A közgyűlést május 11-én 10 órától tartjuk Budapesten, a Gimnázium épületében. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

MATÚRA felhívás

Felhívjuk az 1969-ben, 1959-ben, 1955-ben, 1949-ben és 1944-ben bármely piarista gimnáziumban érettségizett öregdiáktársaink figyelmét, hogy MATÚRA emléklap igénylést lehet bejelenteni a Diákszövetségnél.

Az igénylésnél a következő adatokat kérjük közölni e-mailben az iroda@mpdsz.piarista.hu címen vagy postai úton a Diákszövetség címére:

- mindazok neve, akik a matúra emléklapot igénylik, az érettségi idején használt névvel;
- a tervezett találkozó helye és időpontja;
- az osztálybizalmi-összekötő neve, címe, telefonszáma, email-címe, és hányadik érettségi találkozóra kéri-tek az emléklapot.

A matúra emléklapokért nem kell fizetni. A pontos adatokon kívül csak arra kell figyelni, hogy elegendő idő (kb. egy hónap) legyen a lapok elkészítésére, valamint a Diákszövetség elnöke/főtítkára, a gimnázium igazgatója és a tartományfőnök atya által történő aláírásra.

Ígény esetén Diákszövetség Közgyűlésén kerülnek átadásra a Matúra lapok.

Imádság

(Michel Quist)

Te, Uram, aki kívül vagy az időn,
csak mosolyogsz, amikor látod,
hogyan viaskodunk mi veled.
Jól tudod, mit csinálsz.
Nem követsz el hibát,
akkor sem követtél el, amikor
kiosztottad az időt az embereknek.
Mindenkinek adtál időt, hogy
kiszámíthassa, mit is akarsz veled.
Igen, van időm. Uram.
Minden idő az enyém, amit nekem adtál:
életemnek évei, éveimnek napjai,
napjaimnak órái.
Az én dolgom csupán,
hogy nyugodtan és tisztán töltssem;
hogy megtöltssem úgy, ahogyan Te kívánod
hogy engedelmeskedjem Neked,
aki a vizet borrá változtathatod,
mint egykor Kánában tetted...
Uram, többé már nem időt kérek Tőled,
hogy ezt vagy azt tehessem.
Csak kegyelmet kérek Tőled, hogy
a nékem adott időben
azt tegyem, amit Te akarsz.

Magyar Piarista Diákszövetség Közhasznú szervezet
Adószám: 19013581-1-41 Elnök: Strommer Pál
Számalszám: OTP Bank: 11708001-20504685
SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN szám: HU68 1170 8001 2050 4685 0000 0000

Piarista Alapítvány (Alapító: Magyar Piarista Diákszövetség)
Közhasznú szervezet Adószám: 19013598-1-41
Kuratórium elnök: Bognár László
Számalszám: ERSTE Bank: 11991102-02103154
SWIFT kód: (BIC) GIBAHUHB
IBAN szám: HU29 1199 1102 0210 3154 0000 0000

1052 Budapest, Piarista köz 1.
Telefon/üzenetrögzítő: +36 1 486 4432
Internet: <http://www.mpdsz.hu>;
E-mail cím: iroda@mpdsz.piarista.hu

Nyilvántartási és tagdíj ügyek: Bognár László +36 30 931 8647
E-mail cím: bognar.laszlo@mpdsz.piarista.hu
Gazdasági ügyek: Svastiits Géza, +36 1 486 4454
E-mail cím: bognar.laszlo@mpdsz.piarista.hu

Hivatalos órák: Budapest, Piarista u. 1. (Budapesti Piarista Gimnázium)
V. emelet alatt minden hétfőn 14–17 óra között

Tagdíj: aktív keresőknek évi 4000 Ft, nyugdíjasoknak, tanulóknak és pártoló tagoknak évi 2000 Ft. Külföldön élőknek tagdíja 40 €, vagy annak megfelelő más deviza. **Adományokat** a fenti számlákon köszönettel fogadjunk. Befizetés a házi pénztárban a hivatalos órákban, a kiküldött csekkel, vagy banki átutalással a fenti számlákra.

A Piarista Diák következő, 89. száma 2019. őszén jelenik meg.

Lapzárta: 2019. augusztus 20.

Piarista Diák • Kiadja a Magyar Piarista Diákszövetség • Nyilvántartási szám: 163/440/1/2008
Szerkesztette a Sajtóbizottság: **Borián Tibor** Farkas Zsolt, Borza György senior
Tördelés: Logod Bt. • Nyomda: Innova-Print Kft. • Felelős vezető: Komornik Ferenc